

Magisteruppsats

Master's thesis

Företagsekonomi
Business Administration

Revisorers träffsäkerhet gällande Going Concern-varningar

Paulina Persson Winlöv

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

MITTUNIVERSITETET

Institutionen för ekonomi, geografi, juridik och turism
Magisteruppsats i företagsekonomi, 15 hp

Examinator: Anna-Karin Stockenstrand

Handledare: Peter Öhman

Författare: Paulina Persson Winlöv

Utbildningsprogram: Magisterprogram i företagsekonomi, 240 hp

Inriktning: Redovisning och revision

Termin, år: VT, 2024

Förord

Denna magisteruppsats är skriven under våren 2024 vid Mittuniversitetet i Sundsvall.

Jag vill rikta ett tack till min handledare Peter Öhman, professor i företagsekonomi vid Mittuniversitetet. Hans goda kunskaper och hjälpsamma råd har bidragit till att uppsatsen ständigt har utvecklats och förbättrats. Vidare vill jag även tacka familj och vänner för deras stöd under arbetets gång.

Paulina Persson Winlöv

Sundsvall 2024-10-17

Sammanfattning

En av de viktigaste och mest utmanande bedömningarna en revisor kan ställas inför är den om ett bolags förmåga att fortsätta sin verksamhet, även kallat *Going Concern* (GC). Vidare utsätts revisorn för olika sorters påtryckningar från intressenter såsom redovisningsberättigade (samhället), redovisningsskyldiga (kunden), arbetsgivaren (revisionsbyrån), revisorsprofessionen (kåren) samt Revisorsinspektionen (RI), vilket kan påverka revisorns agerande. Samtidigt tycks forskning visa att individuella faktorer som byråtillhörighet, könstillhörighet, ålder och titel kan påverka revisionskvaliteten och specifikt revisorns benägenhet att utfärda GC-varningar. Syftet med denna studie var därför att kartlägga svenska revisorers träffsäkerhet samt beskriva och analysera hur individuella faktorer som byråtillhörighet, könstillhörighet, ålder och titel kan påverka revisorers träffsäkerhet gällande GC-varningar för bolag som senare går i konkurs. Studien ämnade också bidra med uppdaterad forskning på området.

Datan samlades in med hjälp av konkurslistor och årsredovisningar publicerade i databaserna *Creditsafe.se* och *Retriever Business*. Totalt undersöktes 571 bolag och deras revisorer. Den insamlade datan analyserades med SPSS, där chi2-tester genomfördes för att avgöra om skillnaderna mellan grupperna var signifikanta eller inte, och därmed acceptera eller förkasta de presenterade hypoteserna. Studien fokuserade främst på uttryckliga GC-varningar, men modifierade GC-varningar beaktades också i tilläggsanalyser.

Resultatet visar att revisorer i Sverige fortsatt tycks ha svårt att bedöma bolags fortsatta drift och utfärda GC-varningar, vilket således innebär att andelen typ II-fel är relativt hög. Vidare indikerar resultatet att revisorer tillhörande Big 4 har högre träffsäkerhet gällande GC-varningar än revisorer från övriga byråer, att yngre revisorer har högre träffsäkerhet än äldre samt att auktoriserade revisorer har högre träffsäkerhet än godkända. Skillnaderna i träffsäkerhet tycks bero på att revisorerna, beroende på byråtillhörighet, ålder och titel, påverkas av olika intressekonflikter, legitimitetskrav och institutionella krafter, vilket kan leda till att de agerar på delvis skilda sätt. Däremot finner studien ingen signifikant skillnad mellan manliga och kvinnliga revisorer i deras träffsäkerhet.

Studiens tilläggsanalyser, som fokuserar på modifierade GC-varningar, visar att revisorer tillhörande de övriga byråerna utfärdar en högre andel modifierade GC-varningar än de tillhörande Big 4, och att de godkända revisorerna utfärdar en högre andel än de auktoriserade. Sammantaget kan dessa resultat tolkas som att benägenheten att utfärda en modifierad GC-varning ökar om benägenheten att utfärda en uttrycklig GC-varning är låg. Vidare visar resultatet att inga signifikanta skillnader existerar mellan manliga och kvinnliga revisorer samt mellan yngre och äldre revisorer beträffande benägenheten att utfärda modifierade GC-varningar.

Nyckelord: Revisor, *Going Concern*, Träffsäkerhet, Revisionskvalitet, Byråtillhörighet, Könstillhörighet, Ålder, Titel

Abstract

One of the most important and challenging assessments an auditor may face is that of a company's ability to continue as a going concern (GC). Furthermore, the auditor is exposed to various pressures from stakeholders such as the society, the client, the employer (the audit firm), the audit profession and the Swedish Inspectorate of Auditors (SIA), which can influence the auditor's actions. At the same time, research seems to show that individual factors such as firm affiliation, gender, age and title can influence audit quality and specifically the auditor's propensity to issue GC warnings. The purpose of this study was therefore to examine the accuracy of Swedish auditors and to describe and analyze how individual factors such as firm affiliation, gender, age and title can affect auditors' accuracy regarding GC warnings for companies that later go bankrupt. The study also aimed to contribute with updated research in the field.

The data was collected using bankruptcy lists and annual reports published in the *Creditsafe.se* and *Retriever Business* databases. In total, 571 companies and their auditors were investigated. The collected data was analyzed with *SPSS*, where chi2 tests were conducted to determine whether the differences between the groups were significant or not, thus accepting or rejecting the presented hypotheses. The study focused mainly on explicit GC warnings, but modified GC warnings were also considered in additional analyses.

The results show that auditors in Sweden still seem to have difficulties in assessing the going concern status of companies and issuing GC warnings, which means that the proportion of type II errors is relatively high. Furthermore, the results indicate that auditors belonging to the Big 4 have higher accuracy regarding GC warnings than auditors from smaller firms, that younger auditors have higher accuracy than older ones, and that authorized auditors have higher accuracy than approved auditors. The differences in accuracy appear to be because auditors, depending on firm affiliation, age and title, are affected by different conflicts of interest, legitimacy requirements and institutional forces, which may lead them to act in partly different ways. However, the study finds no significant difference between male and female auditors in their accuracy.

The study's additional analyses, which focus on modified GC warnings, show that auditors belonging to the smaller firms issue a higher proportion of modified GC warnings than those belonging to the Big 4, and that approved auditors issue a higher proportion than authorized auditors. Taken together, these results can be interpreted as indicating that the propensity to issue a modified GC warning increases if the propensity to issue an explicit GC warning is low. Furthermore, the results show that there are no significant differences between male and female auditors and between younger and older auditors regarding the propensity to issue modified GC warnings.

Keywords: Auditor, Going Concern, Accuracy, Audit Quality, Firm Affiliation, Gender, Age, Title

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1. Problembakgrund	1
1.2. Syfte.....	3
2. TEORETISK REFERENSRAM, HYPOTESGENERERING OCH ANALYSMODELL ...	4
2.1. Teoretisk referensram	4
2.1.1. Agentteorin	4
2.1.2. Legitimitetsteorin	5
2.1.3. Institutionell teori	6
2.2. Revisorer och revisionskvalitet	6
2.2.1. Revisorns roll i den svenska revisionskontexten.....	6
2.2.1.1. Revisorn i samhället	6
2.2.1.2. Revisorns uppgift	8
2.2.1.3. Revisorns arbetsprocess	9
2.2.1.4. Konkursstatistik.....	9
2.2.2. Revisorns dilemman och förväntningsgap	10
2.2.3. Revisionskvalitet	10
2.2.3.1. Innebörd och mått på revisionskvalitet	10
2.2.3.2. Going Concern	11
2.2.3.3. Typ I och typ II-fel	12
2.3. Hypotesgenerering.....	13
2.3.1. Träffsäkerhet gällande GC-varningar.....	13
2.3.2. Revisorns byråtillhörighet	13
2.3.3. Revisorns könstillhörighet.....	15
2.3.4. Revisorns ålder	16
2.3.5. Revisorns titel.....	17
2.4. Analysmodell.....	18
3. METOD.....	19
3.1. Forskningsansats och metodkritik	19
3.2. Litteratursökning och källkritik.....	20
3.3. Population, urval, insamling av data och bortfall.....	21
3.3.1. Population, urval och insamling av data	21
3.3.2. Bortfall.....	22
3.4. Operationalisering, kodning och dataanalys	23
3.4.1. Operationalisering	23
3.4.1.1. Träffsäkerhet gällande GC-varningar.....	23
3.4.1.2. Revisorns byråtillhörighet	24

3.4.1.3. Revisorns könstillhörighet.....	24
3.4.1.4. Revisorns ålder	24
3.4.1.5. Revisorns titel.....	24
3.4.2. Kodning.....	25
3.4.2.1. Beroende variabel.....	25
3.4.2.2. Oberoende variabler	25
3.4.3. Dataanalys	26
3.5. Kvalitetskriterier för företagsekonomisk forskning	27
3.5.1. Validitet	27
3.5.2. Reliabilitet och replikerbarhet	28
3.6. Etiska principer och samhällseliga aspekter	28
4. RESULTAT OCH ANALYS.....	29
4.1. Deskriptiv statistik.....	29
4.2. Uttryckliga GC-varningar.....	33
4.2.1. Byråttillhörighet	33
4.2.2. Könstillhörighet.....	35
4.2.3. Ålder.....	36
4.2.4. Titel	38
4.3. Modifierade GC-varningar	39
4.3.1. Byråttillhörighet	39
4.3.2. Könstillhörighet.....	40
4.3.3. Ålder.....	40
4.3.4. Titel	41
5. SLUTSATS, IMPLIKATIONER, STUDIENS BEGRÄNSNINGAR OCH FÖRSLAG TILL FRAMTIDA FORSKNING.....	42
5.1. Slutsats.....	42
5.2. Implikationer	43
5.3. Studiens begränsningar och förslag till framtida forskning	44
REFERENSLISTA.....	45

Figurförteckning

Figur 1: Revisorernas relationer gentemot olika intressenter (Egen modell inspirerad av Öhman, 2005).....	7
Figur 2: Studiens analysmodell (Egen modell).	18
Figur 3: Illustration av den deduktiva processen (Bryman & Bell, 2017).	19

Tabellförteckning

Tabell 1: Definitioner av bolagsstorlekar (Europeiska kommissionen, 2003).....	9
Tabell 2: Ställningstaganden vid datainsamling.....	21
Tabell 3: Kodning av studiens variabler.....	26
Tabell 4: Deskriptiv statistik för de undersökta bolagen avseende antal anställda och omsättning	29
Tabell 5: Deskriptiv statistik för de undersökta bolagen avseende branschtillhörighet	30
Tabell 6: Fördelning mellan uttryckliga och modifierade GC-varningar.....	30
Tabell 7: Fördelning mellan byråttillhörighet, könstillhörighet, snittålder och titel	32
Tabell 8: Fördelning mellan ålder, byråttillhörighet, könstillhörighet och titel	33
Tabell 9: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för byråkategorierna Big 4 respektive övriga byråer (Mellanstora + Små) samt p-värde för tillhörande chi2-test	33
Tabell 10: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för respektive byrågrupp	34
Tabell 11: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för manliga respektive kvinnliga revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test	35
Tabell 12: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för ålderskategorierna yngre respektive äldre revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test.....	36
Tabell 13: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för respektive åldersgrupp	37
Tabell 14: P-värden för chi2-tester mellan åldersgrupperna	37
Tabell 15: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för auktoriserade respektive godkända revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test.....	38
Tabell 16: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för byråkategorierna Big 4 respektive övriga byråer (Mellanstora + Små) samt p-värde för tillhörande chi2-test	39
Tabell 17: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för respektive byrågrupp	39
Tabell 18: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för manliga respektive kvinnliga revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test	40
Tabell 19: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för yngre respektive äldre revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test	40
Tabell 20: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för respektive åldersgrupp	40
Tabell 21: P-värden för chi2-tester mellan åldersgrupperna	41
Tabell 22: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för auktoriserade respektive godkända revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test.....	41

1. Inledning

I detta inledande kapitel presenteras ämnets bakgrund, identifierade problem och syftet med studien.

1.1. Problembakgrund

Den finansiella rapporteringen om ett bolags prestation är avgörande för en fungerande marknad. Rapporteringen bidrar till transparens och därmed med viktig information när beslut ska fattas, både internt och externt (Bourveau, Chen, Elfers & Pierk, 2023). För att försäkra sig om att redovisningen görs på ett rättvisande sätt behövs en kontrollfunktion (Öhman & Wallerstedt, 2012). Lagstadgade krav på revision infördes därför i Sverige redan år 1895 och lagkravet har sedan dess diskuterats i omgångar. Betungande regeladministration och påtvingade revisionskostnader för de bolag som granskas har vägts mot revisionen som en åtgärd för att förhindra ekonomisk brottslighet och skattefusk (SOU 2008:32).

I Sverige infördes revisionsplikt år 1988, vilket innebar att alla aktiebolag skulle ha en kvalificerad revisor. Dock avskaffades revisionsplikten drygt 20 år senare, år 2010, för de minsta aktiebolagen i syfte att minska bolagens administrativa börda, inklusive revisionskostnaderna. Till saken hör dock att det är frivilligt för bolag att revideras om det anses värdefullt (SOU 2008:32).

Till och från har det riktats kritik mot att revisionskvaliteten inte är tillräckligt hög, i Sverige (Tagesson & Öhman, 2015), såväl som utomlands (Lennox, Schmidt & Thompson, 2023). Kritiken har varit som tydligast i samband med diverse finans- och bolagskriser där revisorerna har misslyckats med att upptäcka och rapportera brister i de större bolagens redovisningar (Ball, 2009). Det gäller exempelvis Kreugerkraschen på 1930-talet i Sverige (Jönsson, 2005), redovisningsskandalerna gällande Enron- och WorldCom i USA år 2002 (Agana, Alon & Zamore, 2023) samt händelser under den globala finanskrisen år 2008 (Chen, Hua, Liu & Zhang, 2019). Att inte upptäcka och rapportera ett bolags brister är enligt DeAngelo (1981) själva definitionen på otillräcklig revisionskvalitet.

Revisorn har ett stort ansvar i sin yrkesutövning, där svåra bedömningar ska göras och viktiga beslut ska fattas, vilket kan sätta denne i obekväma situationer i förhållande till de bolag som granskas och som också är revisorns kunder (Öhman, 2005). Bland annat finns det en överhängande risk för revisorsbyte om kunden av olika skäl inte skulle vara nöjd med revisionen (Sundgren & Svanström, 2014; Svanberg & Öhman, 2014). Ifall revisorn inte uppfyller sina åtaganden gentemot andra parter riskerar han eller hon dessutom att bli prickad av Revisorsinspektionen (RI), vilken är den statliga myndighet som ansvarar för auktorisation, godkännande och tillsyn av revisorer i Sverige (Johansson, 2023).

Att en revisor tvingas ta ställning för eller emot olika parter kan relateras till de olika ramar som denne tvingas förhålla sig till. För det första ska revisorn kvalitetssäkra bolags redovisningsinformation för samhällets bästa, för det andra följa professionens regler och riktlinjer och för det tredje ha ett ekonomiskt ansvar gentemot sin arbetsgivare (revisionsbyrå), vilket även inkluderar att behålla sina kunder. Därmed slits revisorn mellan intressen från

redovisningsberättigade (samhället), redovisningsskyldiga (kunderna), revisionsbyrån (arbetsgivaren) och revisorsprofessionen (revisorskåren) (Öhman, 2005).

En av de både viktigaste och svåraste bedömningarna en revisor kan ställas inför är den om ett bolags fortsatta drift, även kallat *Going Concern (GC)* (Tagesson & Öhman, 2015). Att ett bolag upphör att existera är en av de största organisatoriska förändringarna som kan ske och föga förvånande har revisorernas GC-varningar uppmärksammats i studier från olika länder (e.g. Tagesson & Öhman, 2015; Berglund, Eshleman & Guo 2018; Chung, Sonu, Zang & Choi, 2019; Alexeyeva & Sundgren, 2021; Francis, 2023). *Fortlevnadsprincipen*, som tillämpas vid GC-varningar, är en av de mest centrala principerna inom redovisning och revision och behandlas både i den internationella standarden *International Standard on Auditing (ISA)* (närmare bestämt ISA 570) och den svenska *Årsredovisningslagen (ÅRL)* (SFS 1995:1554). Principen är viktig för att redovisningen ska anses meningsfull och handlar om att en finansiell rapport alltid ska upprättas utifrån ett antagande om bolagets fortlevnad. Skulle bolagsledningen eller revisorn få kännedom om förhållanden som medför tvivel om bolagets fortsatta drift ska det beaktas i rapporteringen (Sundgren & Svanström, 2014). I praktiken innebär det att om det föreligger eller förutsätts händelser eller förhållanden som medför betydande tvivel gällande bolagets förmåga att fortsätta verksamheten, och detta minst tolv månader efter balansdagen, ska upplysningar lämnas om skälen för dessa tvivel. Med andra ord ska en GC-varning utfärdas (Hellman, Tagesson, Öhman & Grönlund, 2019).

Vad som påverkar revisionskvaliteten och specifikt benägenheten att utfärda GC-varningar kan bero på flera olika faktorer. En är byråtillhörighet, där Francis (2004) menar att Big 4 (Deloitte, Ernst & Young, KPMG och PwC) i allmänhet genomför bättre revisioner än mindre revisionsbyråer. I linje med detta finns studier som indikerar ett positivt samband mellan byråstorlek och benägenheten att utfärda GC-varningar (e.g. Geiger & Rama, 2006; Kao, Li & Zhang, 2013; Sormunen, Jeppesen, Sundgren & Svanström, 2013; Sundgren & Svanström, 2014). Å andra sidan indikerar Kaplan och Williams (2012) samt Myers, Schmidt och Wilkins (2014) att det är de mindre byråerna som i större utsträckning utfärdar GC-varningar jämfört med de större byråerna.

Även om byrånivån är viktig att undersöka för att få kunskap om vad som påverkar revisionskvaliteten och specifikt benägenheten att utfärda GC-varningar, är inte byråtillhörighet hela sanningen utan även andra individuella faktorer kan inverka (Sundgren & Svanström, 2014; Francis, 2023). En sådan faktor kan vara revisorns könstillhörighet (Garcia-Blandón, Argilés-Bosch & Ravenda, 2019). Med stöd av psykologisk och beteendekonomisk forskning förklarar Garcia-Blandón et al. (2019) att manliga och kvinnliga revisorer tenderar att bete sig olika. På ett övergripande plan anger Charness och Gneezy (2012) att kvinnor generellt sett är mer riskaverta än män. Sådana skillnader kan enligt Garcia-Blandón et al. (2019) potentiellt påverka yrkesutövandet.

Vidare kan ålder påverka benägenheten att utfärda GC-varningar och enligt Sundgren och Svanström (2014) är relationen mellan revisorns ålder och revisionskvalitet relativt outforskad. Detta i kombination med att beteendeforskning påvisar skillnader mellan ålder och arbetsprestation (Rhodes, 1983), gör denna faktor värd att beakta. Det finns även indikationer på att revisorns titel kan påverka i vilken utsträckning GC-varningar utfärdas. Gul, Donghui och Zhifeng (2013) menar att revisorers agerande tenderar att se olika ut beroende på om de är delägare eller inte. Exempelvis har de som leder en revisionsbyrå starkare incitament att agera i linje med byråns intressen än andra revisorer. Vidare diskuterar Tagesson och Öhman (2015)

att formell kompetens i termer av auktoriserad respektive godkänd revisor kan ha betydelse i förhållande till i vilken grad ett bolag får GC-varningar.

Revisorer förväntas vara en homogen grupp som utför sina uppgifter på likartade sätt eftersom de tillhör en profession och följer samma lagar och riktlinjer (Niskanen, Karjalainen, Niskanen & Karjalainen, 2011). Samtidigt är revision i stor utsträckning en fråga om individuella professionella bedömningar, och det är därför sannolikt att revisionskvaliteten påverkas av individuella faktorer (Hardies, Breesch & Branson, 2016). Francis (2023) pekar på vikten att bedriva forskning om hur individuella skillnader mellan revisorerna påverkar revisionen, och att den typen av frågor behöver få svar för att få kännedom om vad det är som påverkar och driver revisionskvalitet.

1.2. Syfte

Mot denna problembakgrund tycks det finnas skäl för ytterligare studier inom detta område för att utröna vilka samband som existerar. Det gäller inte minst i Sverige eftersom GC-rapportering var ett relativt nytt fenomen vid tidpunkten för flera tidigare svenska studier publicerade i internationella tidskrifter (e.g. Sormunen et al., 2013; Sundgren & Svanström, 2014; Svanberg & Öhman, 2014; Tagesson & Öhman, 2015).

Syftet med denna studie är att kartlägga svenska revisorers träffsäkerhet samt beskriva och analysera hur individuella faktorer som byråtillhörighet, könstillhörighet, ålder och titel kan påverka revisorers träffsäkerhet gällande GC-varningar för bolag som senare går i konkurs. Studien ämnar också bidra med uppdaterad forskning på området.

2. Teoretisk referensram, hypotesgenerering och analysmodell

I detta kapitel presenteras den teori och forskning som ligger till grund för studien och dess hypoteser. Avslutningsvis presenteras studiens analysmodell.

2.1. Teoretisk referensram

För att tydliggöra behovet av revision, drivkrafterna bakom revisionskvalitet och vad som kan påverka revisorers och revisionsbyråers ageranden, introduceras agentteorin, legitimitetsteorin och institutionell teori. Dessa är alla vanligt förekommande inom revisionsforskning (e.g. DeAngelo, 1981; Khalil & Lawarrée, 1995; Holm & Zaman, 2012; Baker, Bédard & Prat dit Hauret, 2014; Hazgui, Triantafillou & Christensen, 2021; Francis, 2023).

DeAngelo (1981) utgår från agentteorin för att undersöka hur revisionskvalitet påverkas av byråstorlek. Holm och Zaman (2012) använder legitimitetsteorin för att undersöka hur regleringsorgan och revisionsbyråer agerar för att återställa förtroendet efter revisionskriser. Francis (2023) tar hjälp av institutionell teori för att förklara hur faktorer som institutioner, marknader, kontor, team och individer påverkar revisionskvalitet. Tillsammans kan teorierna bidra till ökad kunskap om varför revision behövs och vad som driver på revisionskvalitet. De kan också ge förklaringar till varför revisorer och revisionsbyråer fattar vissa beslut, såsom varför GC-varningar utfärdas eller inte.

2.1.1. Agentteorin

Agentteorin, även kallad principal-agentteorin, undersöker relationen mellan en *principal* som är uppdragsgivaren (ägaren) och en *agent* som är utföraren (bolagsledaren). Teorin förutsätter att om det finns en konflikt mellan parternas intressen, tenderar agenten att agera i egenintresse. Ett typiskt exempel är vid informationsasymmetri, där agenten har fördelar och kan välja vilken information som ska presenteras (Agoglia, Hatfield & Lambert, 2015).

Agentkostnader hänför sig till intressekonflikter mellan parterna, såsom riskfyllda investeringar från agentens sida eller olika bonusprogram för att maximera den egna vinningen (Deegan & Unerman, 2011). För att minimera dessa kostnader bör kontraktet utformas så att principalens och agentens incitament och intressen harmoniserar. Lyckas bolaget med detta anses det gynnsamt (Harris & Bromiley, 2007).

Catasús och Gröjer (2005) förklarar att revisorn spelar en speciell roll i agentproblematiken och att anlita en revisor är enligt Khalil och Lawarrée (1995) det effektivaste sättet för en principal att motverka informationsasymmetrin och minska agentkostnaderna. Eftersom misstron mot bolagsledningars vilja att upprätta rättvisande rapporter uppstår på grund av informationsövertaget, blir behovet av en extern part som kvalitetssäkrar informationen tydligt (Öhman & Rahnert, 2023). För bolagets ägare är revisionen en förutsättning för att få förtroende för de finansiella rapporterna och således för de beslut som fattas på bolagsstämman (Catasús & Gröjer, 2005).

Samtidigt som en revisor anlitas som en oberoende part i syfte att vara en lösning på informationsproblematiken, agerar revisorn under ett flertal kontraktuella relationer och det kan påverka agerandet i yrkesutövningen. Genom relationen till arbetsgivaren (byrån) och bolagens ägare (de redovisningsberättigade) skapas ytterligare ett agentförhållande, där revisorn agerar som "andrahandsagent" genom att denne kvalitetssäkrar redovisningsinformationen i samhällets intresse men också agerar i arbetsgivarens vinstintresse (Öhman, 2005). Se mer om detta i avsnitt 2.2.1.1. *Revisorn i samhället*. Revisorn kan därför stå inför olika intressekonflikter när det gäller utfärdandet av en GC-varning. Revisorn har ansvar både gentemot samhället genom att vara en kontrollfunktion samt sin arbetsgivare (byrån) genom det ekonomiska ansvaret att behålla kunderna. Bolagsledningens (kundens) påtryckningar kan därför påverka revisorns benägenhet att utfärda GC-varningar, och hot om att byta revisor kan leda till att denne avstår från att utfärda en GC-varning trots att det finns skäl för det (Svanberg & Öhman, 2014). Se mer om detta i avsnitt 2.2.3.3. *Typ I och typ II-fel*.

2.1.2. Legitimitetsteorin

Legitimitetsteorin utgår ifrån att organisationer ständigt strävar efter att uppfattas som att de verkar inom ramen för de regler och normer som existerar i deras omgivning och därmed uppfattas som legitima av utomstående parter (Deegan & Unerman, 2011). Legitimitet innebär att en organisations handlingar anses önskvärda och lämpliga inom sociala normer och värderingar (Suchman, 1995). Deegan och Unerman (2011) påpekar att dessa normer och värderingar inte är konstanta utan ändras över tid, vilket i sin tur kräver att organisationer ständigt anpassar sig. Deegan och Unerman (2011) menar vidare att legitimitet är avgörande för en organisations överlevnad och framgång.

Suchman (1995) beskriver tre typer av legitimitet. Den första är *pragmatisk legitimitet* och handlar om nyttan som intressenter upplever att en organisation kan bidra med. En organisation erhåller pragmatisk legitimitet när den på ett framgångsrikt sätt förser intressenter med efterfrågade tjänster eller resultat (Suchman, 1995; Deegan & Unerman, 2011). Den andra typen är *moralisk legitimitet* och baseras på social reflektion och hur lämplig och socialt accepterad en organisation anses vara (Suchman, 1995; Hazgui et al., 2021). Den tredje typen är *kognitiv legitimitet* och innebär att en organisation agerar på ett sätt som intressenterna förstår och tar för givet. Med andra ord att intressenterna förstår varför och hur organisationen gör som den gör (Suchman, 1995; Hazgui et al., 2021).

I de debatter som förs om revisionskvalitet spelar legitimitet en central roll, där revisionsbyråer och tillsynsorgan är imagekänsliga organisationer, vilka är beroende av att skapa och upprätthålla en bild av sin verksamhet som motsvarar samhällets förväntningar. För att legitimera sin existens har revisionsbranschen ett egenintresse av att övertyga intressenterna om att revisorer är pålitliga och professionella. Efter Enron och WorldCom-skandalerna år 2002 har engagemanget varit stort för att införa nya standarder och utöka tillsynen i syfte att stärka revisionskvaliteten. Emellertid kan regleringen fungera som en symbol för handlingskraft som inbringar legitimitet snarare än praktiska förbättringar (Holm & Zaman, 2012).

2.1.3. Institutionell teori

Institutionell teori behandlar de normer, regler, rutiner och strukturer som påverkar och styr organisationers ageranden (Deegan & Unerman, 2011). Dillard, Rigsby och Goodman (2004) betonar teorins relevans inom organisationsforskning, särskilt inom redovisning och revision. Deegan och Unerman (2011) förklarar att teorin bidrar till att förstå varför organisationer inom ett visst område tenderar att ha liknande drag och agera på liknande sätt.

Institutionell teori kan sägas komplettera legitimitetsteorin genom att den undersöker hur organisationer utformas för att verka legitima, medan legitimitetsteorin fokuserar på strategier för att behålla legitimitet. Ett centralt begrepp inom institutionell teori är *isomorfism* som handlar om att en organisation tvingas likna andra organisationer inom samma miljöer för att erhålla legitimitet (DiMaggio & Powell, 1983; Deegan & Unerman, 2011).

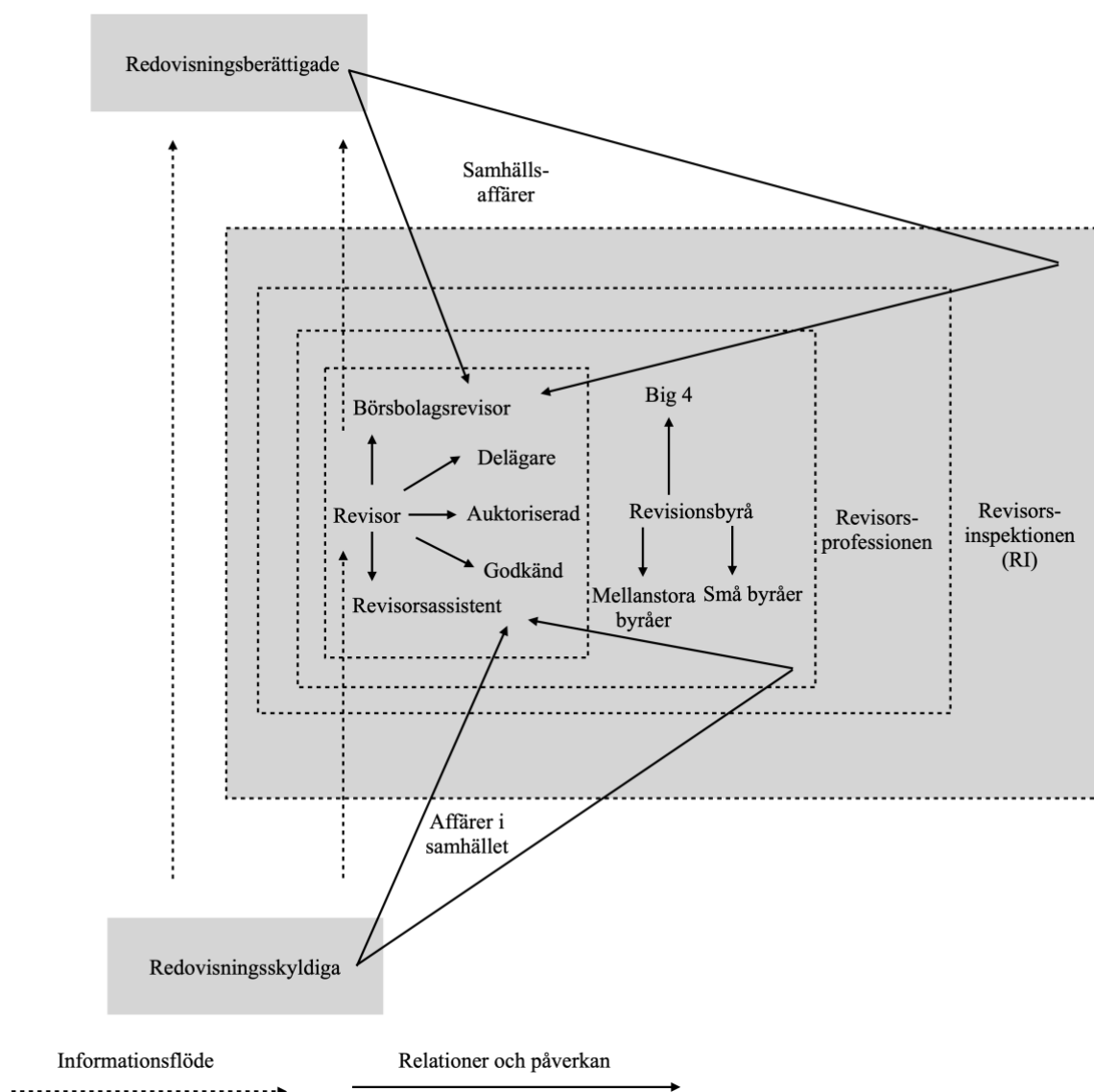
Professioner påverkas av samma tvång och påtryckningar som organisationer, där den professionella makten tilldelas i lika hög grad av staten som den skapas av professionens aktiviteter (DiMaggio & Powell, 1983). Exempelvis infördes *Sarbanes-Oxley Act (SOX)* efter Enron- och WorldCom-skandalerna för att återskapa legitimiteten för redovisnings- och revisorsprofessionerna. Liknande regleringar infördes även i Sverige, Frankrike och Kanada trots att de inte utsattes för samma typ av skandaler, vilket indikerar att institutionell isomorfism har förekommit inom dessa professioner (Baker, Bédard & Prat dit Hauret, 2014; Sundgren & Svanström, 2014). Francis (2023) förklarar att institutioner som regleringsorgan, tillsynsmyndigheter och branschorganisationer är den viktigaste övergripande drivkraften för revisionskvalitet. Dock poängteras att det interna arbetet på byråerna också är av vikt. Vidare redogör Francis (2023) för att möjligheten att stämma en revisor som inte uppfyller sina åtaganden är en stark institutionell mekanism som, enligt tidigare forskning, stimulerar revisioner av hög kvalitet.

2.2. Revisorer och revisionskvalitet

2.2.1. Revisorns roll i den svenska revisionskontexten

2.2.1.1. Revisorn i samhället

Professionen som revisorerna ingår i och arbetar på mandat av, tillhör en av de mest etablerade i Sverige tillsammans med exempelvis läkare och advokater (Jonnergård & Nilsson, 2023). För att kunna ses som fullvärdiga medlemmar måste revisorerna följa uppsatta riktlinjer och regler. Samtidigt måste professionen förhålla sig till tillsynsmyndigheten RI. Revisorn ska tjäna de redovisningsberättigade genom att kvalitetssäkra redovisningsinformationen från de redovisningsskyldiga. Samtidigt anlitas och betalas revisorns arbetsgivare (byrån) av bolagsledningen i det bolag som revideras, som även kan avsätta revisorn om ledningen inte skulle vara nöjd med revisionen. Det är därmed en fördel för byråerna om revisorn dels kan tillfredsställa och behålla kunden, dels knyta till sig nya kunder och göra sin arbetsgivare mer konkurrenskraftig (Öhman, 2005). I sammanhanget blir det därmed tydligt att revisorerna utsätts för direkta och indirekta påtryckningar och behöver ta flera olika parter i beaktande i sitt yrkesutövande (Rahnert & Olsson, 2023), vilket även illustreras i figur 1.

Figur 1: Revisorernas relationer gentemot olika intressenter (Egen modell inspirerad av Öhman, 2005).

Beträffande den svenska revisionsmarknaden domineras den likt den globala marknaden av världens fyra största revisionsbyråer (Big 4), dvs. Deloitte, Ernst & Young, KPMG och PwC. RI:s statistik från 2021 visar att dessa byråer ansvarade för över 90% av revisorsuppdragen i bolag av allmänt intresse i Sverige (Öhman, Svanberg & Jansson, 2023). De revisionsbyråer som inte kvalar in bland Big 4, men som ändå har relativt stora marknadsandelar jämfört med de små byråerna, är BDO, Grant Thornton och Mazars (Tagesson & Öhman, 2015). Hädanefter refereras denna grupp som "Mellanstora byråer". Idag är ca 58 % av revisorerna (auktoriserade, godkända samt revisorsassistenter) anställda vid någon av antingen Big 4 eller de mellanstora byråerna (Öhman et al., 2023).

Både i Sverige och internationellt har revisionsbranschen varit mansdominerad (Wallerstedt & Öhman, 2012), och enligt definitionen för jämställdhet i arbetslivet anses ett kön vara dominerande om dess närvaro utgör mer än 60 % av arbetskraften inom en bransch (Öhman, 2023a). Exempelvis var revisionsbranschen i början av 2000-talet en av de med lägst andel kvinnor i framskjutna positioner (Wallerstedt & Öhman, 2012). I början av mars år 2024 var ca 62 % av de auktoriserade och godkända revisorerna i Sverige män (Revisorsinspektionen,

2024). Således tyder det på att revisionsbranschen fortsatt är mansdominerad. Det ska dock nämnas att kvinnor successivt har gjort inträde i revisionsbranschen och är relativt väl representerade bland revisorer som är i början av sina karriärer (Wallerstedt & Öhman, 2012). Däremot efter att revisionsplikten avskaffades för mindre bolag år 2010 genomfördes neddragningar där det vanligtvis var de mindre erfarna revisorerna (revisorsassistenterna) som fick lämna. Detta har sannolikt bidragit till att ökningen av kvinnliga revisorer inte har varit mer markant under perioden (Öhman, 2023a).

Beträffande åldersfördelningen i revisionsbranschen visar RI:s rapport från mars 2024 att andelen auktoriserade och godkända revisorer var som störst i åldersgruppen 30–39 år med ca 30 % av totala antalet revisorer, följt av åldersgrupperna 40–49 år och 50–59 år med ca 25 % vardera. Den äldsta åldersgruppen (över 69 år) hade minst representation med knappt 2 % av totalen (Revisorsinspektionen, 2024).

Revisorsyrket har liksom läkaryrket olika karriärsteg, vilket framgår av mittersta rutan (Revisor) i figur 1. För att avancera från revisorsassistent eller godkänd revisor till auktoriserad revisor krävs genomgången universitetsutbildning, praktisk erfarenhet och avlagt prov för revisorsexamen (Tagesson & Öhman, 2015; Öhman, 2023a). Den auktoriserade revisorn har också, tillskillnad från den godkända, befogenhet att utföra revision på alla revisionspliktiga bolag. För att nå högre positioner som exempelvis chef, delägare eller börsbolagsrevisor behövs mer än en formell titel. Delägarskap kräver en stor kundkrets och kan ta upp till 20 år att arbeta upp, medan det vanligen tar 20–25 år att bli påskrivande revisor för ett börsbolag (Öhman, 2023a). Gällande auktoriserade och godkända revisorer i Sverige var de 4050 till antalet år 2010 (Öhman, 2023b). I RI:s rapport från mars 2024 framgår att antalet har minskat drastiskt, till 2967, varav ca 92 % var auktoriserade (Revisorsinspektionen, 2024). Främsta orsaken till minskningen av revisorer anses vara revisionspliktens avskaffande för mindre aktiebolag år 2010 (Öhman, 2023a).

2.2.1.2. Revisorns uppgift

Det var till en början oklart vilken kompetens som behövdes och exakt vad som skulle utföras men med tiden har revisionsarbetet strukturerats och metoderna förfinats (Öhman & Wallerstedt, 2012; Hellman et al., 2019) och idag är revisorns huvudsakliga uppgift att kvalitetsgranska ett bolags redovisning och förvaltning (FAR, i.d.). Revisorn ska enligt 9 kap. 3§ *aktiebolagslagen* (ABL) (SFS 2005:551) granska bolagets årsredovisning, bokföring samt förvaltning med professionell skepticism och i sådan utsträckning som krävs för att uppnå god revisionssed (Rahnert & Olsson, 2023). Med andra ord ska revisorn bedöma om den finansiella informationen ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning, samt om bolaget följer de lagar och regler som finns. Revisorn kan även ge bolaget råd och tips utifrån de iakttagelser som har gjorts (FAR, i.d.). Den reviderade informationen är sedan till nytta för investerare och andra beslutsfattare (Deegan & Unerman, 2011). Med god revisionssed åsyftas en rättslig standard som ställer krav på planering, bemanning, genomförandet av uppdraget, rapportering och dokumentation (Rahnert & Olsson, 2023).

Utöver ovanstående har det tillkommit ytterligare uppgifter i revisionsarbetet vilket har medfört att revisorernas ansvarsområde har utökats. Revisorerna ska inte längre bara agera på uppdrag från aktieägarna, utan också samhället i stort, där bland annat staten har ett intresse av kvalitetssäkrad information. Exempelvis är svenska revisorer sedan 1980-talets början skyldiga att övervaka om de granskade bolagen har fullgjort sina skyldigheter enligt bestämmelserna om skatter och andra avgifter. De är också skyldiga att på begäran lämna uppgifter om bolaget i

fråga till de som ansvarar för undersökningar av ekobrott. Vidare är revisorerna sedan år 1999 skyldiga att anmäla misstanke om ekonomisk brottslighet (Öhman, 2023b). Beträffande GC-varningar har det inte heller alltid varit en del av revisorns ansvar. Det var i samband med att FAR år 2004 antog de internationella revisionsstandarderna *International Standards of Auditing (ISA)* som svenska revisorer blev skyldiga att undersöka bolagens överlevnadsförmåga och utfärda GC-varningar när det anses vara motiverat (Tagesson & Öhman, 2015).

2.2.1.3. Revisorns arbetsprocess

Revisionsprocessen är den insamling och tolkning av revisionsbevis som för större bolag genomförs av uppdragsteam, och ofta leds av en av byråns delägare (Francis, 2023). Vilka bolag som går under revisorernas ansvar (revisionsplikt) regleras i 9 kap. 1§ ABL (SFS 2005:551) och lyder enligt följande: 1. medelantalet anställda i bolaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3, 2. bolagets redovisade balansomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 1,5 miljoner kronor, och 3. bolagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3 miljoner kronor.

Av lagen framgår att det är långt ifrån alla bolag som har revisionsplikt. Trots detta har revisorer i Sverige i genomsnitt ett stort antal revisionsuppdrag, där de flesta med största sannolikhet är uppdrag i små bolag (Sundgren & Svanström, 2014). Vad som definieras som små bolag framgår av tabell 1 (Europeiska kommissionen, 2003).

Tabell 1: Definitioner av bolagsstorlekar (Europeiska kommissionen, 2003)

Bolagsstorlek	Antal anställda	Omsättning
Mikro	< 10	≤ 2 miljoner euro
Små	< 50	≤ 10 miljoner euro
Mellanstor	< 250	≤ 50 miljoner euro
Stor	> 250	> 500 miljoner euro

Vid en bolagsstämma utses allt som oftast en enskild revisor som ska ansvara för granskningen av ett bolags redovisning. Det kan även vara möjligt att utse en ansvarig byrå. Oavsett om det är en person eller en byrå som utses är det alltid en ansvarig revisor som står för besluten i revisionsprocessen och undertecknandet av revisionsberättelsen. Revisionsarbetet kan delegeras till assistenter men det är den påskrivande revisorn som bär det övergripande ansvaret och en eventuell skadeståndsskyldighet (Sundgren & Svanström, 2014). Däremot är rättsliga förfaranden mot revisorer i Sverige relativt sällsynta men det förekommer (Sundgren & Svanström, 2014; Tagesson & Öhman, 2015) och kan därför påverka revisorernas agerande i olika situationer (Sundgren & Svanström, 2014) (se avsnitt 2.2.3.3. *Typ I och typ II-fel*).

2.2.1.4. Konkursstatistik

Under 2023 gick 8243 aktiebolag i konkurs i Sverige vilket är den högsta nivån sedan finanskrisen på 1990-talet, och en ökning med 31 % jämfört med 2022 (Creditsafe, 2024; Krantz, 2024). Dessutom var ett ovanligt stort antal av konkurserna större bolag (med över 100 miljoner kr i omsättning), närmare bestämt 68 jämfört med 40 året innan. Detta tyder på att 2023 var ett särskilt svårt år. Branscherna med flest konkurser var *byggindustrin*, *detaljhandeln* och *hotell- och restaurang* (Creditsafe, 2024).

2.2.2. Revisorns dilemman och förväntningsgap

När Sverige år 1992 gick med i EU blev revisorerna formellt en del av en internationell gemenskap grundad på europeiska lagkrav och EU-direktiv. Strävan om en långtgående harmonisering av revisionskraven inom unionen fick stor inverkan på revisionsförhållandena i Sverige (Öhman, 2023b). Internationaliseringen och regelverken för den finansiella rapporteringen innebär att den professionella miljön har blivit alltmer komplex, och därmed att kraven på revisorerna har ökat. Att kvalitetssäkra information ställer höga krav på revisorn som individ och dennes kompetens. Utöver detta har det blivit svårare för revisorer att motivera sina ageranden med att de har hållit sig till regelverket när intressenterna tycker att verkligheten talar ett annat språk. Detta har lett att bärkraften gällande revisorernas självständighet, integritet och objektivitet, dvs. oberoendet, har blivit ifrågasatt (Johansson, 2005; Johansson, 2023).

Vissa hävdar att oberoendet tenderar att komma i kläm eftersom revisorerna tjänar både de redovisningsberättigade och de redovisningsskyldiga. Samtidigt påverkas revisorerna av de relationer de har med företrädare för professionen och revisionsbyrån de arbetar för, samtidigt som de också granskas av RI (se avsnitt 2.2.1.1. *Revisorn i samhället*). Andra menar att revisionen inte är anpassad efter intressenternas behov. Med tanke på den kritik som revisorerna har fått torde det vara svårt för dem att hävda att de gör rätt saker. Däremot hänvisar företrädare för professionen till att de följer rådande lagar och regler, samt kravet på *väsentlighet* som handlar om att årsredovisningen inte ska innehålla felaktig eller utelämnad information som kan komma att påverka investerare och övriga intressenters beslut (Öhman, 2005).

Skillnaden mellan vad revisorn förväntas leverera och vad de faktiskt levererar kallas för *förväntningsgap*. Det är vanligt att intressenterna förväntar sig att revisionen håller en högre grad av säkerhet och kvalitet, än vad revisorerna anser är rimligt att kräva. Det kanske tydligaste exemplet på förväntningsgap är i vilken utsträckning revisorerna ska motverka ekonomisk brottslighet och söka efter oegentligheter i bolagens redovisningar (Öhman, 2023b). Ett andra exempel är den om revisorernas ansvar att granska icke-finansiell information som exempelvis hållbarhetsrapporter (Johansson, 2023). Ett tredje exempel är den om bolagets fortsatta drift (GC), där revisorerna menar att det som kan krävas av dem är att de redogör för att ett granskat bolag med rimlig säkerhet kommer att kunna bedriva verksamheten ett år till. Samtidigt önskar de redovisningsberättigade att revisorn med relativt stor säkerhet ska kunna garantera att bolaget är livskraftigt ett år till (Öhman, 2005; Hellman et al., 2019). Sammantaget blir det tydligt att vid de presenterade exemplen råder gap mellan vilken revision som efterfrågas av intressenterna och vilken revision som revisorerna anser är rimligt att kräva och som därmed kan levereras (Johansson, 2023).

2.2.3. Revisionskvalitet

2.2.3.1. Innebörd och mått på revisionskvalitet

Revisionskvalitet har traditionellt sett ansetts vara resultatet av revisorernas kompetens och oberoende. DeAngelo (1981) förklarar att sannolikheten att en revisor upptäcker en felaktighet i ett bolags finansiella rapportering beror på revisorns kompetens, och sannolikheten för att revisorn ska rapportera en upptäckt felaktighet är ett mått på oberoendet gentemot kunden. DeAngelo (1981) definierar således revisionskvalitet som sannolikheten att en revisor både upptäcker en brist i redovisningen samt rapporterar om bristen. När bedömningar görs måste

revisorn dels utvärdera ett bolags finansiella rapportering på ett objektivt sätt, dels stå emot påtryckningar.

Eftersom revisionskvalitet inte kan observeras har forskare använt olika indikatorer (proxys) för att mäta detta. Generellt sett kan proxys för revisionskvalitet delas in i två grupper, *inputbaserade* och *outputbaserade*. De inputbaserade utvärderar revisionskvaliteten genom observerbara egenskaper hos revisorn och dennes kontraktsförhållanden med kunden, revisionsbyråns storlek och arvoden (Guo, Delaney & Ahmed, 2020). Rajgopal, Srinivasan och Zheng (2021) ger exempel på sådana studier, bland annat Palmrose (1988), Bonner, Palmrose och Young (1998) och Skinner och Srinivasan (2012) som studerade revisorns byråtillhörighet, Geiger och Raghunandan (2002), Johnson, Khurana och Reynolds (2002) och Myers, Myers och Omer (2003) som studerade revisorsarvoden samt Davis, Soo och Trompeter (2009) som studerade revisorns anställningstid.

Outputbaserade proxys mäter revisionskvaliteten genom att bedöma konsekvenserna av revisionsprocessen, vilket vanligtvis omfattar periodiseringar, uppnådda resultatmål eller utfärdade GC-varningar (Guo et al., 2020; Rajgopal et al., 2021). Några av dessa studier är Francis, Maydew och Sparks (1999) och Reichelt och Wang (2010) som studerade periodiseringar samt Francis och Yu (2009) som studerade revisionskvalitet kopplat till resultatmål och GC-varningar. Andra studier som tillämpade GC-varningar för att mäta revisionskvalitet är bland annat Knechel och Vanstraelen (2007), Sundgren och Svanström (2014), Svanberg och Öhman (2014), Hardies et al. (2016) samt Chu, Fogel-Yaari och Zhang (2024). Beträffande GC-varningar är det ett av de vanligaste måtten för revisionskvalitet i och med att fortlevnadsprincipen är en av de mest fundamentala vid upprättandet av finansiella rapporter (Hardies et al., 2016).

2.2.3.2. Going Concern

Ett bolags årsredovisning upprättas alltid med antagandet om bolagets fortsatta drift (GC) (Sundgren & Svanström, 2014). Ett exempel på när principen tillämpas är när en maskin skrivs av över en nyttjandeperiod och att bolaget samtidigt antas överleva under hela perioden som maskinen bedöms kunna användas. GC ska bara tillämpas om bolagsledningen har för avsikt att fortsätta bedriva verksamheten (Drefeldt & Törning, 2021).

Revisorer är skyldiga att undersöka bolagens möjligheter till fortsatt drift och utfärda en GC-varning när det är motiverat (Tagesson & Öhman, 2015). Enligt ISA 570 krävs det att ett osäkerhetsavsnitt ska inkluderas i revisionsberättelsen om betydande tvivel finns gällande kundens förmåga att kunna bedriva verksamheten tolv månader efter räkenskapsperiodens slut. Det anges dock inte uttryckligen att revisorn ska ange om kunden anses stå inför allvarliga överlevnadsproblem (Sundgren & Svanström, 2014). Å andra sidan föreslår ISA 570 att en GC-varning kan formuleras enligt följande: *"Dessa omständigheter tyder på, tillsammans med de andra fakta som nämns i not x, att det finns en väsentlig osäkerhet som kan leda till betydande tvivel om företagets förmåga att fortsätta sin verksamhet"* (Tagesson & Öhman, 2015, s.177). Denna formulering är inget krav i Sverige, utan revisorer kan välja att formulera GC-varningar på andra vis, vilket skiljer sig från exempelvis USA som har en standard som bestämmer vilken formulering som ska användas (Tagesson & Öhman, 2015).

Att det inte finns ett krav på exakt formulering i kombination med att revisorer måste ta hänsyn till nivån på kundens egna kapital kan leda till att revisorer i Sverige väljer att lämna ett modifierat yttrande i stället för att uttala sig om bolagets framtida överlevnad (Tagesson &

Öhman, 2015). Det kan handla om att revisorn har noterat att bolagets egna kapital understiger hälften av aktiekapitalet, varpå revisorn lämnar en upplysning eller anmärkning om detta. Att lämna ett modifierat uttalande regleras i §17a ISA 700, och ifall revisorn anser att bolagets finansiella rapport är korrekt upprättad lämnas en revisionsberättelse utan anmärkning enligt §16 ISA 700. I frånvaron av strikta regler gällande hur revisorn ska formulera sig i sina uttalanden har det rapporterats att GC-varningarna ibland kan vara otydliga. Vidare att tvetydiga uttalanden och modifierade yttranden utan uttryckliga GC-varningar ibland används av revisorer för att undvika ansvar för att ha givit en specifik GC-varning (Tagesson & Öhman, 2015).

Gällande GC-varningar som mått på revisionskvalitet föreslår Hardies et al. (2016) ett samband mellan revisorns oberoende, som en del av revisionskvalitet, och sannolikheten att en revisor utfärdar en GC-varning. Vidare förklarar Chu et al. (2024) varför GC-varningar indikerar revisionskvalitet. Författarna menar att revisorer som är beroende av en kund kan vara mindre benägna att utfärda en GC-varning (se avsnitt 2.2.3.3. *Typ I och typ II-fel*). Av den anledningen är det vanligt att anta att revisorer som har större benägenhet att utfärda GC-varningar är mer oberoende och därmed genomför revisioner av högre kvalitet. Benägenheten att utfärda GC-varningar har därför indirekt blivit ett etablerat mått för att empiriskt mäta revisionskvalitet (Chu et al., 2024).

2.2.3.3. Typ I och typ II-fel

Revisorer kan begå två typer av fel när det gäller GC. Det ena är att de utfärdar en GC-varning för ett bolag som överlever, vilket benämns som *typ I-fel*. Det andra är att de underlåter att utfärda en GC-varning och att bolaget sedan går i konkurs inom ett år, vilket benämns som *typ II-fel* (Lai, 2009; Svanberg & Öhman, 2014). Även om dessa fel kan få allvarliga konsekvenser, är det ändå inget verkligt revisorsfel eftersom revisorerna inte är skyldiga att på ett felfritt sätt förutsäga framtiden (Svanberg & Öhman, 2014).

Konsekvenserna av att begå dessa typer av fel kan variera, men ett vanligt resultat vid typ I-fel är att revisorn förlorar sin kund (Carcello, Vanstraelen & Willenborg, 2009; Lai, 2009; Svanberg & Öhman, 2014). Detta eftersom en potentiell effekt som en GC-varning kan ha på ett bolag är att varningen fungerar som en ”självuppfyllande profetia”, vilket innebär att ett bolags konkurs påskyndas på grund av revisorns GC-varning. Detta kan skapa en osäkerhet kring bolaget och leda till negativa marknadsreaktioner, nedgradering av kreditbetyg samt svårigheter att anskaffa nytt kapital (Svanberg & Öhman, 2014; Chung et al., 2019).

Av rädslan att förlora en kund tenderar revisorn att gå på bolagsledningens linje om att det inte existerar några tvivel om bolagets fortlevnad och därför lämna en ren revisionsberättelse. Att som revisor agera på detta vis brukar kallas för *opinion shopping*. Den här typen av situationer kan således öka risken för att typ II-fel begås (Svanberg & Öhman, 2014; Chung, et al., 2019). Vid typ II-fel kan konsekvensen vara rättsliga förfaranden mot revisorn (Carcello et al., 2009; Lai, 2009), även om det är relativt ovanligt i Sverige (Sundgren & Svanström, 2014; Tagesson & Öhman, 2015). På grund av att revisorn riskerar att stå till svars är det, enligt Lai (2009), mer allvarligt att begå ett typ II-fel. För att undvika att hamna i denna situation är det vanligt att revisorn tenderar att vara mer konservativ, dvs. antar en lägre tröskel för att definiera vad som utgör en risk för bolagets fortsatta drift. Det kan dock leda till att förekomsten av typ I-fel ökar (Lai, 2009). Eftersom det anses allvarligare att begå typ II-fel (Lai, 2009), och med hänsyn till att studien avser undersöka konkursade bolag, är fokus i denna studie typ II-fel. Typ I-fel kommer därmed inte att beaktas i den empiriska studien.

Problematiken med typ I och II-fel hänför sig ofta till revisorsarvodena eftersom revisorn med påtryckningar från sin arbetsgivare inte vill förlora framtida intäkter från sina kunder (Umar & Anandarajan, 2004; Carcello et al., 2009; Svanberg & Öhman, 2014). Detta kan hänföras till det som förklaras i avsnitt 2.2.1.1. *Revisorn i samhället*, att revisorn utsätts för påtryckningar från olika parter. Carcello et al. (2009) förklarar att revisorns benägenhet att utfärda en ren revisionsberättelse kan öka ju större kunden är, vilket relateras till att större kunder allt som oftast betalar mer i arvode. Vidare redogör Svanberg och Öhman (2014) för forskning som indikerar att revisorer som utfärdar GC-varningar förlorar mer kunder än de som inte har utfärdat någon varning.

2.3. Hypotesgenerering

2.3.1. Träffsäkerhet gällande GC-varningar

Studier om GC-varningar visar att de flesta konkursbolag saknar en varning i sina tidigare revisionsrapporter (Geiger, Raghunandan & Rama, 2005; Geiger & Rama, 2006; Knechel & Vanstraelen, 2007; Svanberg & Öhman, 2014; Sanoran, 2018). Exempelvis studerade Geiger et al. (2005) utfärdade GC-varningar över två perioder och rapporterar en träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar på 54 % och för modifierade GC-varningar på 46 %, båda perioderna inräknat. Knechel och Vanstraelen (2007) visar i sin studie att belgiska revisorer begår typ II-fel i ca 64 % av de undersökta fallen. Geiger och Rama (2006) undersökte huruvida Big 4, nationella och lokala byråer utfärdar GC-varningar till bolag som sedermera går i konkurs. Deras studie visar att Big 4 utfärdar GC-varningar till konkursade bolag i ca 48 % av fallen, medan motsvarande siffra för de nationella och lokala byråerna är ca 50 % respektive ca 52 %. Sanoran (2018) undersökte revisorers träffsäkerhet under finanskrisen 2008. Resultatet visar att ca 47 % av de undersökta bolagen som sedermera gick i konkurs hade fått en GC-varning utfärdad, vilket överensstämmer med Geiger och Ramas (2006) studie.

I en svensk kontext visar Sormunen et al. (2013) och Tagesson och Öhman (2015) att de undersökta revisorerna har en träffsäkerhet gällande GC-varningar på ca 20 % respektive ca 22 %. I kombination med tidigare studier från andra länder är det tydligt att revisorer över lag har svårt att bedöma, eller åtminstone utfärda GC-varningar för bolag som sedermera går i konkurs.

2.3.2. Revisorns byråtillhörighet

Beträffande byråtillhörighet visar studier på området olika resultat gällande huruvida större revisionsbyråer är benägna att utfärda GC-varningar. Exempelvis indikerar Maijor och Vanstraelen (2006) att sambandet mellan byråstorlek och revisionskvalitet skiljer sig åt mellan olika länder. Författarna finner att Big 4 i Storbritannien har högre revisionskvalitet jämfört med de mindre revisionsbyråerna. Däremot finner de inga belägg för ett sådant samband i Frankrike eller i Tyskland. Författarna förklarar att detta kan bero på att Storbritannien, vid tiden för studien, hade starkare investerarskydd och bättre möjlighet att väcka talan vid tvister än Frankrike och Tyskland.

Carcello, Hermanson och Huss (2000) inkluderar arvodesintäkterna i sin modell och finner att Big 4 är mer oberoende än mindre byråer när det gäller intäkter från en specifik kund, och kan därför vara mer benägna att utfärda GC-varningar. Författarna förklarar, i likhet med det som

nämns i avsnitt 2.2.3.3. *Typ I och typ II-fel*, att ifall revisorn oroar sig för att eventuellt förlora sin kund och därmed revisionsarvodet kan agerandet påverkas. Större kunder och högre revisionsarvoden kan göra det svårare för revisorn att förbli oberoende. Till följd av detta tycks revisorer från mindre byråer ha svårare att utfärda GC-varningar då dessa byråer ofta är mer intäktskänsliga (Carcello et al., 2000). Likaså förklarar Kao et al. (2013) att byråernas storlek gör dem mer eller mindre beroende av intäkterna från en enskild kund.

Vidare tyder Geiger och Ramas (2006) studie på att Big 4 gör betydligt färre typ II-fel än de mindre byråerna, vilket är ett tecken på högre revisionskvalitet. Författarna menar att Big 4 kan investera mer resurser i revisionsutbildningar och teknik, vilket gör det möjligt för dem att bättre identifiera de bolag som så småningom går i konkurs. Enligt studier gjorda i de nordiska länderna (Sormunen et al., 2013) och i Sverige (Sundgren & Svanström, 2014) påvisas ett positivt samband mellan revisionsbyråns storlek och benägenheten att utfärda GC-varningar. Sundgren och Svanströms (2014) förklaring till detta, likt Geiger och Rama (2006), är att de större byråerna erbjuder utbildning och utvecklingsprogram i högre grad, vilket främjar lärande och förståelse för komplexa frågor.

Å andra sidan finner Myers et al. (2014) att små byråer är mer konservativa när det gäller att utfärda GC-varningar jämfört med Big 4. De små byråerna utfärdar fler GC-varningar, vilket resulterar i färre typ II-fel, dock på bekostnad av fler typ I-fel. På liknande sätt rapporterar Kaplan och Williams (2012) att små byråer utfärdar GC-varningar i större utsträckning än Big 4. En förklaring som läggs fram av Kaplan och Williams (2012) är att små byråer har fler uppdrag hos finansiellt stressade bolag. Författarna menar att de större byråerna agerar mer proaktivt i sina val av kunder för att undvika finansiellt stressade bolag, och därmed rättstviser kopplade till GC. Det behöver med andra ord inte betyda att en byrå är bättre än någon annan, utan snarare att de mindre byråerna har ett annat kundklientel (finansiellt stressade bolag) som medför att de utfärdar fler GC-varningar jämfört med Big 4.

I Tagesson och Öhmans (2015) studie står Big 4 för ca 30 %, de mellanstora byråerna för ca 12 % och de små byråerna för ca 58 % av urvalet. Beträffande specifika byråer visar studien att det existerar skillnader inom Big 4 och även bland de mellanstora byråerna. Exempelvis visade sig KPMG utfärda färre uttryckliga GC-varningar än övriga Big 4-byråer. Vidare utfärdade Mazars färre uttryckliga GC-varningar än alla övriga byråer, dvs. Big 4, mellanstora och små byråer inräknat. Samtidigt utfärdade KPMG och Mazars flest modifierade GC-varningar.

Trots att tidigare forskning är tudelad i huruvida byråstorlek påverkar benägenheten för en revisor att utfärda GC-varningar, argumenterar Tagesson och Öhman (2015) för att forskningen i större utsträckning ger stöd för att större revisionsbyråer har jämförelsevis högre revisionskvalitet. Med hänsyn till detta formuleras följande hypotes:

Hypotes 1: *Revisorer som tillhör Big 4 har högre träffsäkerhet gällande sina GC-varningar för bolag som sedan går i konkurs, än revisorer från mindre byråer.*

2.3.3. Revisorns könstillhörighet

Psykologisk och beteendekonomisk forskning indikerar att skillnader mellan män och kvinnor potentiellt kan ha effekter på yrkesutövandet, särskilt inom finans- och redovisningsområdet (Garcia-Blandón et al., 2019). Bland annat menar Byrnes, Miller och Schafer (1999) respektive Charness och Gneezy (2012) att kvinnor är mindre benägna än män att ta risker i sina arbeten. Schubert (2006) lyfter fram att män tenderar att vara alltför självsäkra i sin yrkesutövning jämfört med kvinnor, vilket potentiellt kan påverka deras ageranden. Kopplat till detta hävdar Owosho och Weickgenannt (2009) att en alltför självsäker revisor riskerar att missa fel i tron om att denne har den kompetens som krävs.

Hardies et al. (2016) gör det initiala antagandet att kvinnliga revisorers beteende är mer i linje med den kvalitetsorienterade aspekten av revisorsyrket, dvs. att tjäna allmänhetens intresse (se *samhällsaffärer* i figur 1), medan beteendet hos manliga revisorer är mer i linje med den intäktorienterade aspekten av yrket, dvs. att göra affärer (se *affärer i samhället* i figur 1). Baserat på detta antagande undersökte Hardies et al. (2016) könsskillnader mellan revisorer i Belgien, och rapporterar att byråer med en högre andel kvinnliga revisorer i större utsträckning utfärdar GC-varningar. Författarna menar att detta tyder på att de kvinnliga revisorerna erbjuder högre kvalitet i sina revisioner eftersom de är mer oberoende (dvs. utfärdar mer GC-varningar till viktiga kunder) och mer riskvilliga (dvs. utfärdar GC-varningar med större risk), vilket förvisso går emot Byrnes et al. (1999) och Charness och Gneezys (2012) slutsats om att kvinnor är mindre riskbenägna.

Vidare visar Hardies et al. (2016) att kvinnliga revisorer gör färre revisionsfel, vilket indikerar en större noggrannhet i de utförda revisionerna. Detta är i linje med Chung och Monroes (2001) slutsats att kvinnliga revisorer är mer träffsäkra och effektiva vad gäller komplexa revisionsuppgifter. I Ittonen, Vähämaa och Vähämaas (2013) studie som fokuserar på svenska och finska bolag, och specifikt revisionskvalitet kopplat till periodiseringar, tyder resultatet på att kvinnliga revisorer erbjuder bättre revisionskvalitet. Mnif Sellami och Cherif (2020) studerade svenska bolag och deras resultat indikerar att kvinnliga revisorer tenderar att ta ut högre arvoden, vilket kan bero på att de kvinnliga revisorernas kompetens och erfarenhet är efterfrågad och att de står för högre revisionskvalitet. Dessutom konstaterade RI år 2021 att kvinnor var underrepresenterade i tillsynsärenden, där endast 13 % av fallen avsåg kvinnliga revisorer, vilket kan jämföras med att de utgör en dryg tredjedel av kåren (Öhman, 2023a).

Däremot finner Hossain, Chapple och Monroe (2018) i sin australiska studie att kvinnliga revisorer är mindre benägna att utfärda GC-varningar till finansiellt stressade bolag, vilket kan indikera att de erbjuder sämre revisionskvalitet. Collin, Jonnergård, Qvick, Silfverberg och Zabit (2007) undersökte hur certifieringstiden för att bli auktoriserad påverkas av faktorer som exempelvis motivation, attityd samt sociala nätverk, och hur dessa influeras av revisorns könstillhörighet. Förvisso behandlar studien inte fortlevnadsbedömningar eller revisorers träffsäkerhet, men då den tillämpar ett genusperspektiv är den relevant för den aktuella studien. Collin et al. (2007) poängterar att certifieringstiden inte skiljer sig åt mellan könen och att det kan hänga samman med att själva certifieringsprocessen är ett objektiva test av specifika yrkeskunskaper. Även Nasution och Jonnergård (2017) tillämpade ett genusperspektiv genom att studera ekonomiefter och revisorer i Sverige och om deras könstillhörighet har samband med resultat och kvalitet. Författarna finner, i likhet med Collin et al. (2007), att kön inte tycks ha någon inverkan på kvalitet. Nasution och Jonnergård (2017) menar att resultatet kan kopplas till att Sverige anses vara ett av världens mest jämställda länder. Exempelvis rankades Sverige som världens femte mest jämställda land år 2023 enligt rapporten *The Global Gender Gap Index*

(World Economic Forum, 2023). Samtidigt var männens genomsnittliga lön i Sverige 10 % högre än kvinnornas år 2023 (Medlingsinstitutet, 2023).

Trots att revisorer genomgår samma utbildning, formas på liknande arbetsplatser och i samma miljöer (Öhman, 2005; Jonnergård & Nilsson, 2023; Öhman, 2023a) tyder tidigare forskning på att det finns skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer i deras yrkesutövande. Trots delade meningar om huruvida revisionskvalitet och specifikt benägenheten att utfärda GC-varningar är kopplat till ett specifikt kön, verkar de flesta studier ge stöd för att revisionskvalitet är mer associerat med kvinnliga revisorer. Utifrån detta formuleras följande hypotes:

Hypotes 2: *Kvinnliga revisorer har högre träffsäkerhet gällande sina GC-varningar för bolag som sedan går i konkurs, än manliga revisorer.*

2.3.4. Revisorns ålder

Cahan och Sun (2014) förklarar att forskning kring revisorers individuella egenskaper är relativt sällsynt på grund av den begränsade tillgången till information. Såväl Cahan och Sun (2014) som Sundgren och Svanström (2014) redogör vidare för att det finns få redovisnings- och revisionsstudier som specifikt fokuserar på hur revisorers ålder påverkar revisionskvaliteten.

Rhodes (1983) studerade ålder kopplat till arbetsprestation, och menar att ålder kan ha en positiv effekt på arbetsprestationer. Författaren förklarar att detta kan bero på att äldre har haft mer tid till att utveckla sin kompetens, vilket förklaras genom inlärningskurvan. Vidare menar en del beteendeforskning, som bland annat undersöker samband mellan revisorers erfarenhet och deras bedömningar, att erfarna revisorer besitter större kunskap och mer utvecklade minnesstrukturer än oerfarna revisorer. Detta leder till mer korrekta bedömningar (e.g. Libby & Frederick; 1990; Moeckel, 1990; Simnett, 1996). Detta stöds av Cahan och Sun (2014), som visar att mer erfarna revisorer relativt sett gör fler korrekta bedömningar. Kadous, Kennedy och Peecher (2003) samt Trotman, Arnold, Wright och Wright (2009) menar vidare att mer erfarna revisorer är mer benägna att inta en tuffare hållning i olika situationer, vilket troligen också påverkar deras ageranden och beslut. Även Sundgren och Svanströms (2013) resultat indikerar att erfarenhet är positivt för revisionskvaliteten.

Däremot menar Cron, Dubinsky och Michaels (1988) att äldre medarbetare ofta går in i ett ”nedkopplingsstadium” inför sin pension, vilket påverkar deras prestationer negativt. Trots att de besitter kunskap och expertis, minskar deras engagemang för att lära sig nya saker. Vidare betonar Rosenbaum (1984) vikten av framgång i de tidigare stadierna av ens karriär, vilket kan indikera att yngre personer presterar bättre än sina äldre kollegor. Sundgren och Svanström (2014) finner vidare ett negativt samband mellan revisorns ålder och benägenheten att utfärda en GC-varning. Enligt författarnas kompletterande analyser tyder detta på att äldre revisorer har lagt ner för lite tid på att förstå och tillämpa GC-standarderna. Dock poängterar författarna att GC-rapportering var relativt nytt i Sverige vid tiden för studiens genomförande, och att det inte kan uteslutas att de äldre revisorerna är mer överseende med sina klienter jämfört med de yngre revisorerna.

Eftersom det finns relativt få studier som specifikt undersöker revisorns ålder i relation till revisionskvalitet, behandlas i stället en del studier om revisorns erfarenhet relaterat till revisionskvalitet. Detta eftersom ålder och erfarenhet kan antas vara relaterade. Med hänsyn till

tillgängliga studier tycks forskningen i större utsträckning stödja att mer erfarna (äldre) revisorer bidrar med högre revisionskvalitet. Mot denna bakgrund formuleras följande hypotes:

Hypotes 3: *Äldre revisorer har högre träffsäkerhet gällande sina GC-varningar för bolag som sedan går i konkurs, än yngre revisorer.*

2.3.5. Revisorns titel

Gällande titel och dess påverkan på revisorns agerande, undersöker flertalet tidigare studier andra titlar än auktoriserad och godkänd revisor (med undantag från Tagesson & Öhman, 2015). Vanligt förekommande är att studier undersöker skillnader mellan delägare och icke-delägare (e.g. Miller, 1992; Trotman et al., 2009; Gul et al., 2013) eller mellan chefer och underordnade (e.g. Ramsay, 1994; Tan & Libby, 1997; Trotman et al., 2009). Även om tidigare studier om revisorns titel inte specifikt undersöker skillnader mellan auktoriserade och godkända revisorer är slutsatserna ändå relevanta. Dessa kan potentiellt appliceras på eventuella skillnader mellan auktoriserade och godkända revisorer och deras träffsäkerhet gällande GC-varningar.

Enligt Tan (2001) är rang (titel) ett mer precist mått på en revisors kunskap än exempelvis erfarenhet. Vidare förklarar Gul et al. (2013) att revisorers agerande tenderar att se olika ut beroende på vilken titel de har. Eftersom exempelvis delägare äger och leder byrån, är deras incitament att agera i linje med byråns intressen starkare jämfört med de som inte är delägare. Utifrån detta perspektiv menar Miller (1992) att delägarna bör vara mer konservativa i sina bedömningar. Vidare förklarar Gul et al. (2013) att delägare kan ha större auktoritet, både inom byrån och i kundernas ögon, och därför inta en mer bestämd ståndpunkt i sina bedömningar. Enligt Tan och Libby (1997) visar sig skillnader i titlar hänga samman med skillnader i teknisk kunskap, samt den kunskap som revisionschefer besitter och som inte övriga har, även kallad "tyst kunskap". Vidare menar Ramsay (1994) att revisionschefer presterar bättre än seniora revisorer när det gäller att upptäcka fel. Däremot menar Trotman et al. (2009), till skillnad från Tan och Libby (1997), att det inte existerar någon skillnad mellan delägare och revisionschefer avseende kunskapsnivå.

Enligt Vanstraelen (1999), Arnold, Collier, Leech och Sutton (2001), Ruiz-Barbadillo, Aguilar, De Fuentes Barberá och Benau (2004) samt Anandarajan, Kleinman och Palmon (2008) är revisorns kunskap och erfarenhet avgörande för beslut om GC-varningar. Martens, Bruynseels, Baesens, Willekens och Vanthienen (2008) hävdar vidare att den relativt höga andelen felbedömningar (typ I och typ II-fel) av bolags fortsatta drift tyder på att sådana beslut kräver en hög grad av professionalism. Sannolikheten för att revisorn ska utfärda en GC-varning kan därför antas öka med mer utbildning och erfarenhet (Coate & Loeb, 1997; Arnold et al., 2001). Enligt den svenska revisorsförordningen måste en auktoriserad revisor ha högre formell utbildning och uppfylla striktare krav för att kvalificera sig som auktoriserad, än en godkänd revisor (se avsnitt 2.2.1.1. *Revisorn i samhället*). Skillnaderna mellan de två titlarna behöver inte nödvändigtvis bero på skillnader i erfarenhet, eftersom många av de godkända revisorerna är äldre och har lång erfarenhet (Tagesson & Öhman, 2015). Däremot, baserat på skillnaderna mellan revisorer när det gäller formell kompetens, formuleras i likhet med Tagesson och Öhman (2015), följande hypotes:

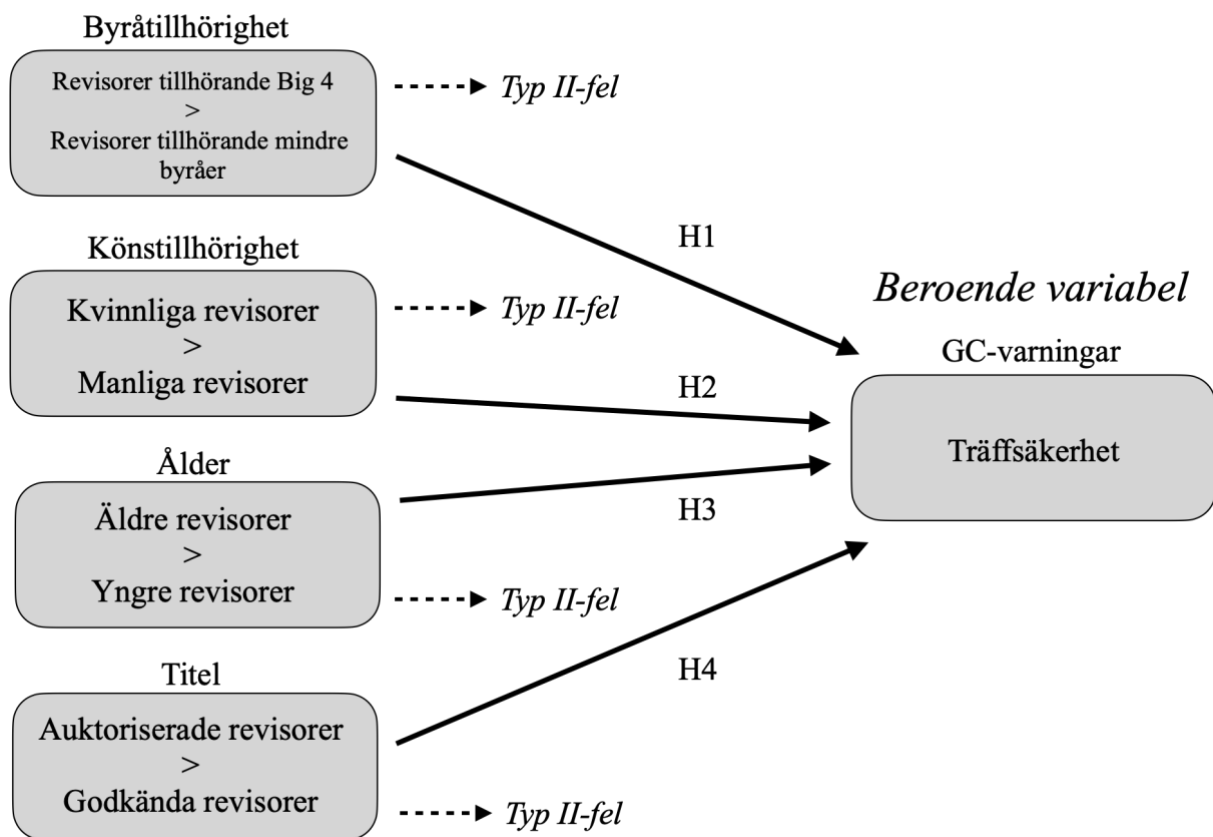
Hypotes 4: *Auktoriserade revisorer har högre träffsäkerhet gällande sina GC-varningar för bolag som sedan går i konkurs, än godkända revisorer.*

2.4. Analysmodell

Figur 2 illustrerar studiens analysmodell som syftar till att presentera de hypoteser som ska testas. I rutorna till vänster visas de oberoende variablerna "Byråttillhörighet", "Könstillhörighet", "Ålder" och "Titel", och hur dessa testas mot den beroende variabeln "GC-varningar". Symbolen ">" används för att förklara att det postuleras att en viss kategori har högre träffsäkerhet gällande GC-varningar än den andra kategorin inom samma variabel. Har ingen GC-varning utfärdats innebär det att revisorn i fråga har gjort ett typ II-fel.

Antagandena som presenteras i figuren är följande: att revisorer som tillhör Big 4 har högre träffsäkerhet än revisorer som tillhör mindre byråer, att kvinnliga revisorer har högre träffsäkerhet än manliga revisorer, att äldre revisorer har högre träffsäkerhet än yngre revisorer och att auktoriserade revisorer har högre träffsäkerhet än godkända revisorer.

Oberoende variabler

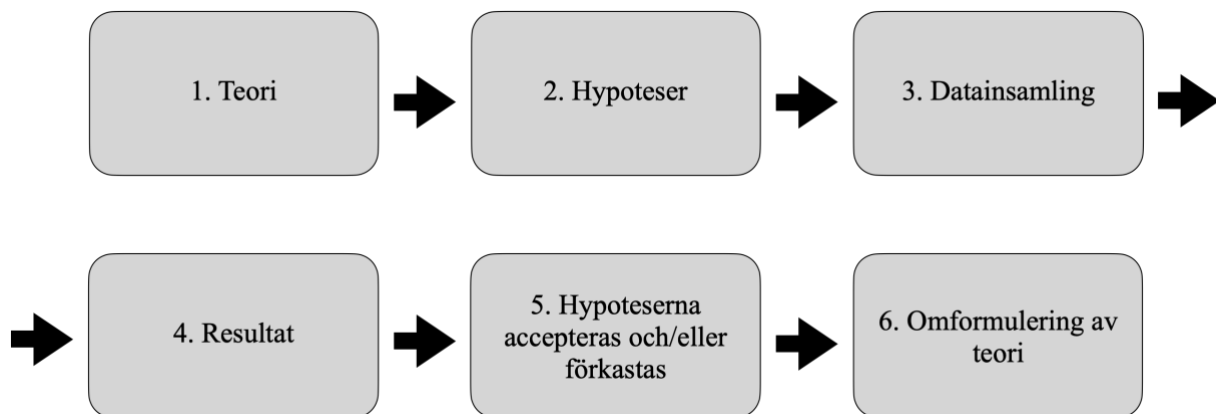
Figur 2: Studiens analysmodell (Egen modell).

3. Metod

I detta kapitel presenteras studiens forskningsansats, kritik, urval, datainsamling samt analysmetoder med mera.

3.1. Forskningsansats och metodkritik

I denna studie tillämpades en deduktiv ansats, vilket innebär att hypoteser genererades med stöd av tidigare forskning på området (se figur 3). När hypoteserna var formulerade genomfördes den datainsamling som resultatet sedan baserades på. Utifrån resultatet accepterades och/eller förkastades de presenterade hypoteserna och relaterades till teori och befintlig forskning (cf. Bryman & Bell, 2017).

Figur 3: Illustration av den deduktiva processen (Bryman & Bell, 2017).

För att kunna uppfylla studiens syfte ansågs ett kvantitativt tillvägagångssätt som mest lämpligt då det möjliggjorde statistiska tester som kunde acceptera eller förkasta de genererade hypoteserna (Bryman & Bell, 2017). Vidare motiverades valet av ett kvantitativt tillvägagångssätt av att flera liknande studier på området har använt en sådan metod för att samla in en stor mängd data och sedan testa presenterade hypoteser (e.g. Geiger & Rama, 2006; Sundgren & Svanström, 2014; Svanberg & Öhman, 2014; Tagesson & Öhman, 2015; Hardies et al., 2016; Berglund et al., 2018; Alexeyeva & Sundgren, 2021) samt att det möjliggjorde generaliseringar.

Däremot ansågs en nackdel med det kvantitativa tillvägagångssättet vara att det inte gav utrymme för tolkningar av det studerade ämnet på samma sätt som ett kvalitativt tillvägagångssätt kan göra. Kvalitativt inriktad forskning tillämpar gärna intervjuer som datainsamlingsmetod och söker ofta individers olika berättelser och upplevelser för att på detta sätt få mer djupgående förklaringar till olika företeelser (Braun & Clarke, 2013; Bryman & Bell, 2017), vilket denna studie därmed gick miste om.

3.2. Litteratursökning och källkritik

Den litteratur som användes i denna studie var i första hand sakkunniggranskade vetenskapliga artiklar publicerade i internationella tidskrifter inom ämnesområdet företagsekonomi, och specifikt redovisning och revision. Detta för att säkerställa att den forskning som det refererades till var av god kvalitet. Artiklarna hämtades huvudsakligen från databaserna *MIUN Discovery* och *Google Scholar*.

Under litteratursökningen premierades studier som inte var äldre än tio år. Detta för att undvika att referera till alltför gammal och eventuellt inaktuell forskning. Dock användes äldre studier som är väletablerade inom området samtidigt som de ansågs särskilt användbara för i första hand studiens problembakgrund och teoretiska referensram. Den inledande strategin var att söka fram en handfull artiklar inom olika områden som föll inom ramen för vad författaren ville studera, där syftet var att få en uppfattning om forskningsläget. Författaren började med att söka fram artiklar relaterade till GC, följt av artiklar om skillnader mellan stora och små revisionsbyråer, könsmässiga effekter på revisionsarbetet, revisorns ålder och titel samt dess effekter på revisionsarbetet. Särskilda ansträngningar gjordes för att hitta svenska studier inom området.

Vid dessa sökningar användes begrepp som bland annat *”going concern”*, *”Big 4”*, *”audit firm size effects”*, *”auditor gender effects”*, *”auditor age effects”* och *”authorized and approved auditors”*. När väl detta hade genomförts granskades de utvalda artiklarna tillsammans med deras referenslistor för att på så sätt även hitta andra användbara artiklar. Som kompletterande hjälp i litteratursökningen granskades även tidigare kandidat- och magisteruppsatser inom samma ämnesområde och inriktning, också detta i syfte att finna ytterligare användbar litteratur.

Även referenser från svenska avhandlingar, böcker och bokkapitel inom redovisnings- och revisionsområdet användes i denna studie. Då dessa källor är sakkunniggranskade tillförde de användbar och i flera fall aktuell information och statistik samt bidrog till en fördjupad förståelse för revisionsverksamheten, inklusive dess historiska utveckling, revisorers roll och uppdrag, samt de dilemman de kan komma att möta. Gällande metodkapitlet användes Bryman och Bell (2017) som en grundbok. Även om den i likhet med andra böcker inte är lika noggrant genomgången som vetenskapliga artiklar och avhandlingar, är den skriven av välrenommerade författare och används som kurslitteratur på ekonomiprogram vid Mittuniversitetet och andra svenska lärosäten.

För specifika lagar och rekommendationer inom revisionsområdet refererades det till förordningar och standarder, både på nationell och internationell nivå. Detta för att främja förståelsen för de regleringar som rör området för studien, revisorers lagstadgade uppdrag, bestämmelserna om vilka bolag som omfattas av revisionsplikt och standarder för GC. Vidare användes viss branschrelaterad litteratur.

3.3. Population, urval, insamling av data och bortfall

3.3.1. Population, urval och insamling av data

Med hänsyn till den svenska kontexten och studiens syfte blev populationen svenska bolag som gick i konkurs 2023 samt deras revisorer. Inledningsvis användes *Creditsafe.se*, vilket är en databas som tillhandahåller konkurslistor. Listorna hämtades för att identifiera svenska bolag som gick i konkurs under dessa år och därmed något att utgå ifrån.

Tanken var initialt att studien skulle omfatta en tvåårsperiod, specifikt 2022 och 2023. Antalet rapporterade konkursfall under 2022 och 2023 var 6289 respektive 8243 (Creditsafe, 2024). Dock blev det relativt omgående uppenbart att det inte skulle vara möjligt att praktiskt studera samtliga dessa bolag inom den givna tidsramen för uppsatsen. Därför påbörjades en process där ställningstaganden gjordes för att reducera urvalet. Beslut togs att enbart fokusera på konkursade bolag för 2023. Trots detta var urvalet fortfarande omfattande, vilket krävde ytterligare reduktion. För att effektivisera datainsamlingen och få tillgång till bolagens årsredovisningar med tillhörande revisionsberättelser och information om revisorer, användes databasen *Retriever Business*. Datan från de båda databaserna, *Creditsafe.se* och *Retriever Business*, kunde laddas ner som Excel-filer vilket underlättade datahanteringen. Tillgången till dessa databaser var avgörande för att kunna genomföra studien.

Beträffande datainsamlingen inkluderade konkurslistan från *Creditsafe.se* bolag som både hade påbörjat och avslutat sin konkurs under samma år (i detta fall 2023), samt bolag som hade påbörjat en konkurs men inte avslutat den under 2023, alternativt hade avslutat den under början av 2024. Det upptäcktes att *Retriever Business* skiljde på påbörjade och avslutade konkurser, och vid sökningar på avslutade konkurser under 2023 inkluderades bolag som hade påbörjat sin konkurs året innan 2023, vilket denna studie inte ämnade att undersöka. Av denna anledning blev författaren tvungen att göra separata sökningar i *Retriever Business* för påbörjade respektive avslutade konkurser för att kunna få fram alla konkursade bolag för 2023. Vidare upptäcktes brister i *Retriever Business* avgränsningsfunktion för revisionspliktiga bolag, vilket medförde att författaren behövde reducera antalet anställda och omsättning för att inte inkludera alltför små bolag som med största sannolikhet inte var revisionspliktiga och därmed inte hade någon revisionsberättelse tillgänglig. I tabell 2 presenteras de ställningstaganden som gjordes vid datainsamlingen och vilka sökningar som genomfördes i *Retriever Business*.

Tabell 2: Ställningstaganden vid datainsamling

2023		
Status	Påbörjade konkurser	Avslutade konkurser
Bolagsform	Aktiebolag	Aktiebolag
Statuskod	Konkurs inledd; Konkursansökan; Konkursbeslut med bevakning	Konkurs avslutad utan överskott; Konkurs avslutad med överskott; Upplöst genom konkurs
Tidsperiod för statuskod	2023-01-01 – 2023-12-31	2023-01-01 – 2024-02-25
Omsättning	Över 0 SEK i omsättning	Över 0 SEK i omsättning
Antal anställda	Över eller lika med 3 anställda	Över eller lika med 3 anställda
Bokslutsår	2022	2022
Antal (st.)	913	45

Att tidsperiod för statuskod för de avslutade konkurserna avslutades den 2024-02-25 var för att inkludera de konkurser som inleddes 2023 men som avslutades till och med detta datum, vilket var datumet för när datan inhämtades. Det var även detta datum författaren utgick ifrån när information hämtades om revisorernas ålder. Att begränsningen av bokslutsår sattes till 2022 var för att författaren ville undersöka om revisorerna hade utfärdat en GC-varning räkenskapsåret innan konkursen påbörjades. Av tabell 2 framgår även att antalet bolag som undersöktes var $913 + 45 = 958$, vilket således blev studiens urval.

När datan hade hämtats i *Retriever Business* exporterades den till Excel-filer. Dock upptäcktes att det för många bolag saknades information om antingen revisorns byråtillhörighet, könstillhörighet, ålder eller om denne var auktoriserad eller godkänd. Detta medförde att författaren manuellt fick lägga till den information som saknades. För att se ifall en GC-varning hade utfärdats fanns vetskapen om att det finns en standardformulering för GC-varningar (se avsnitt 2.2.3.2. *Going Concern*), som författaren därmed sökte efter i revisionsberättelserna. Dock beaktades det att revisorer i Sverige är fria att välja hur de vill utforma sina GC-varningar och att författaren därmed inte endast kunde söka efter denna standardformulering, utan också behövde vara uppmärksam på andra formuleringar av GC-varningar, som exempelvis modifierade uttalanden i övriga upplysningar och/eller anmärkningar. Se mer om detta i avsnitt 3.4.1.1. *Träffsäkerhet gällande GC-varningar*.

Gällande den deskriptiva statistiken (se avsnitt 4.1. *Deskriptiv statistik*) och fastställandet av vilken storlek de undersökta bolagen hade enligt Europeiska kommissionens definitioner, använde författaren Sveriges Riksbanks valutaomvandlare. Detta eftersom Europeiska kommissionens gränsvärden anges i euro (se tabell 1) medan *Retriever Business* använder svenska kronor. Växelkursen vid tidpunkten 2024-07-10 användes och var 1 EUR = 11,4075 SEK (Sveriges Riksbank, 2024).

3.3.2. Bortfall

Av de 958 bolagen som undersöktes föll 387 (40,4 %) bort, varav 383 med anledning av att dessa bolag inte hade en revisionsberättelse tillgänglig för räkenskapsåret innan konkursen, dvs. år 2022. De var därmed inte relevanta för studien. De övriga fyra i bortfallet kännetecknas av att revisionsberättelsen var oläsbar eller ej komplett.

Bortfallet var jämförelsevis stort beroende på att de ställningstaganden som gjordes vid datainsamlingen (se tabell 2) inte uteslöt mindre och således ej revisionspliktiga bolag i önskad utsträckning. Det hade kunnat vara motiverat att öka antalet anställda och/eller omsättningen ytterligare för att utesluta fler av de mindre bolagen. Å andra sidan ville författaren inte utesluta allt för många av de bolag som faktiskt hade en revisionsberättelse tillgänglig under 2022, och därmed riskera att få ett allt för litet urval att undersöka. Vid en mer tillförlitlig avgränsningsfunktion för ”revisionsplikt” hade behovet av ställningstaganden vid datainsamlingen och tillkommande bortfall kunnat minskas.

3.4. Operationalisering, kodning och dataanalys

3.4.1. Operationalisering

3.4.1.1. Träffsäkerhet gällande GC-varningar

Likt Geiger och Rama (2006), Knechel och Vanstraelen (2007), Sormunen et al. (2013), Sundgren och Svanström (2014), Tagesson och Öhman (2015) samt Sanoran (2018) fokuserade denna studie på bolag som har gått i konkurs för att kunna undersöka revisorernas träffsäkerhet gällande GC-varningar. Träffsäkerhet gällande GC-varningar definierades som om revisorn har utfärdat en uttrycklig GC-varning under räkenskapsåret innan konkursen. Med andra ord, om revisorn gjorde bedömningen att det rådde osäkerhet kring bolagets fortsatta drift för ett bolag som sedermera gick i konkurs, påvisar det träffsäkerhet.

GC-varningar kan antingen vara uttryckliga eller modifierade, se avsnitt 2.2.3.2. *Going Concern*. I denna studie beaktades detta genom att skilja mellan dessa två, i likhet med Tagesson och Öhman (2015). Detta val gjordes utifrån antagandet att det finns skillnader i vilken påverkan de olika varningarna har på de reviderade bolagen, samt även skillnader i hur revisorerna väljer att uttrycka sig (Tagesson & Öhman, 2015). Det fokuserades främst på uttryckliga GC-varningar, eftersom dessa betraktas som de tydligaste och mest kritiska varningarna. Standardformuleringen definierades som en uttrycklig GC-varning (Tagesson & Öhman, 2015, s.177), se nedan:

"Dessa omständigheter tyder på, tillsammans med de andra fakta som nämns i not x, att det finns en väsentlig osäkerhet som kan leda till betydande tvivel om företagets förmåga att fortsätta sin verksamhet"

Författaren sökte även efter andra formuleringar som fortfarande är uttryckliga, men där revisorn inte har använt sig av standardformuleringen.

Trots att fokus lades på uttryckliga GC-varningar beaktades även modifierade varningar i tilläggsanalyser (se avsnitt 4.3. *Modifierade GC-varningar*). Detta för att bidra med kunskap om hur de olika varningarna används och hur tillämpningen kan skilja sig åt. De modifierade GC-varningarna definierades som de varningar som lämnades i revisionsberättelsens övriga upplysningar och/eller anmärkningar genom uttalandet att bolagets egna kapital understiger hälften av aktiekapitalet.

I kommande kapitel kommer de modifierade GC-varningarna att uttryckas som "andel" i stället för "träffsäkerhet" som används för de uttryckliga GC-varningarna. Detta för att beskriva i vilken utsträckning de har utfärdats. Anledningen är att begreppet "träffsäkerhet" inte ansågs lämpligt för modifierade GC-varningar, eftersom revisorn inte uttryckligen har uttalat sig om bolagets fortsatta drift och därmed inte heller har påvisat träffsäkerhet i sin bedömning.

3.4.1.2. Revisorns byråtillhörighet

Gällande revisorns "Byråtillhörighet" delades den upp i två byråkategorier, "Big 4" och "Övriga byråer", vilket också är den huvudsakliga indelningen kopplad till hypotes 1. Byråkategorierna baserades på en initial indelning i tre byrågrupper, nämligen "Big 4", "Mellanstora byråer" samt "Små byråer". I "Big 4" ingår Deloitte, Ernst & Young, KPMG och PwC, och i de "Mellanstora byråerna" ingår BDO, Grant Thornton och Mazars, vilket följer indelningen enligt Tagesson och Öhman (2015). De "Små byråerna" avser alla andra byråer. För både byråkategori och byrågrupp är "Big 4" identisk. Gällande kategorin "Övriga byråer" är det en sammanslagning av byrågrupperna "Mellanstora byråer" och "Små byråer". Specifika byråer analyserades inte.

För vissa revisorer angavs det inte vilken byrå de tillhörde. Ett antagande gjordes att dessa revisorer tillhörde någon av de små byråerna, eftersom Big 4 och de mellanstora byråerna oftast har sin logga med i revisionsberättelserna eller namnger sig på andra sätt.

3.4.1.3. Revisorns könstillhörighet

Gällande revisorns "Könstillhörighet" användes alternativen "Man" och "Kvinna". I studier används ibland fler alternativ, såsom "Annat" eller "Vill ej ange". Då informationen om revisorerna i databasen *Retriever Business* utgick ifrån alternativen "Man" och "Kvinna" blev inga andra alternativ aktuella i denna studie.

3.4.1.4. Revisorns ålder

Indelningen för revisorns "Ålder" liknar den som gjordes för "Byråtillhörighet". Kategorierna är "Yngre" och "Äldre", vilket är indelningen kopplad till hypotes 3. Ålderskategorierna baserades på åldersgrupperna "20–29 år", "30–39 år", "40–49 år", "50–59 år", "60–69 år" och "70 år och äldre". Då det efter datainsamlingen noterades att det bara fanns en revisor i 20-årsåldern, lades grupperna "20–29 år" och "30–39 år" ihop. Den äldsta åldersgruppen, "70 år och äldre", hade inget åldersspann i syfte att inte sätta något maxtak för ålder.

Eftersom författaren inte funnit att någon tidigare studie definierat "Yngre" respektive "Äldre" revisorer, togs beslutet att inkludera åldersgrupperna "20–39 år" och "40–49 år" i kategorin "Yngre", och åldersgrupperna "50–59 år", "60–69 år" och "70 år och äldre" i kategorin "Äldre". Valet motiverades av att 50 sågs som en lämplig mittpunkt då snittåldern för de undersökta revisorerna var 50,6 år (se tabell 7). Gällande de specifika åldersgrupperna analyserades de inte i studien.

3.4.1.5. Revisorns titel

Gällande revisorns "Titel" utgick studien från två alternativ, "Auktoriserad" och "Godkänd", i enlighet med studiens syfte. Eftersom någon av dessa titlar angavs i revisionsberättelserna, var inga andra alternativ aktuella, vilket är i enlighet med Tagesson och Öhman (2015).

3.4.2. Kodning

För att analysera insamlade data i SPSS behövde variablerna koda i form av dummyvariabler. I kommande avsnitt förklaras vilka kategoriseringar och grupperingar som gjordes och deras tillhörande koder. Avslutningsvis summeras detta i tabell 3.

3.4.2.1. Beroende variabel

Huruvida revisorn utfärdat en "Uttrycklig GC-varning" kodades det antingen som "Ja" = 0 eller "Nej" = 1. Gällande "Modifierad GC-varning" kodades det på samma sätt, dvs. "Ja" = 0 eller "Nej" = 1.

3.4.2.2. Oberoende variabler

Gällande "Byråttillhörighet" och specifikt "Byråkategori" kodades "Big 4" = 0 och "Övriga byråer (Mellanstora + Små)" = 1 och för "Byrågrupp" kodades "Big 4" = 0, "Mellanstora byråer" = 1 och "Små byråer" = 2. Gällande "Könstillhörighet" kodades den som "Man" = 0 och "Kvinna" = 1. Beträffande "Ålder" och specifikt "Ålderskategori" kodades "Yngre" = 0 och "Äldre" = 1 och för "Åldersgrupp" kodades "20–39 år" = 0, "40–49 år" = 1, "50–59 år" = 2, "60–69 år" = 3, "70 år och äldre" = 4. "Auktoriserad" och "Godkänd" revisor kodades som 0 respektive 1 i kategorin "Titel".

Tabell 3: Kodning av studiens variabler

Variabel	Kod
<i>Beroende variabel</i>	
<u>GC-varning</u>	
<i>Uttrycklig GC-varning</i>	
Ja	0
Nej	1
<i>Modifierad GC-varning</i>	
Ja	0
Nej	1
<i>Oberoende variabel</i>	
<u>Byråtillhörighet</u>	
<i>Byråkategori</i>	
Big 4	0
Övriga byråer (Mellanstora + Små)	1
<i>Byrågrupp</i>	
Big 4	0
Mellanstora byråer	1
Små byråer	2
<u>Könstillhörighet</u>	
Man	0
Kvinna	1
<u>Ålder</u>	
<i>Ålderskategori</i>	
Yngre	0
Äldre	1
<i>Åldersgrupp</i>	
20–39 år	0
40–49 år	1
50–59 år	2
60–69 år	3
70 år och äldre	4
<u>Titel</u>	
Auktoriserad	0
Godkänd	1

3.4.3. Dataanalys

Den inhämtade datan bearbetades i det statistiska dataprogrammet *SPSS*. Deskriptiv statistik framställdes med hjälp av frekvenstabeller och korstabeller, vilket bidrog till en övergripande

känsla för datan som sedermera möjliggjorde en första analys (se avsnitt 4.1. *Deskriptiv statistik*). För att undersöka studiens hypoteser genomfördes statistiska analyser i form av chi2-tester. Dessa ansågs lämpliga eftersom de möjliggjorde analyser av eventuella skillnader mellan två grupper (Bryman & Bell, 2017), vilket denna studie avsåg att undersöka. Valet motiverades även av att liknande studier på området har använt samma analysmetod (e.g. Sormunen et al., 2013; Sundgren & Svanström, 2014; Svanberg & Öhman, 2014; Alexeyeva & Sundgren, 2021).

Efter chi2-testerna tolkades resultatet med hjälp av p-värdet för respektive test. P-värdet mäter den statistiska signifikansnivån eller den risknivå forskaren är villig att acceptera i ett test mellan två variabler. Den acceptabla risknivån inom företagsekonomisk forskning är vanligen $p = 0,05$ eller 95 % konfidensnivå, vilket innebär att i fem fall av hundra dras det en felaktig slutsats om att det existerar ett samband i den population som urvalet hämtades ifrån. Ju lägre p-värde, desto mer signifikant samband (Bryman & Bell, 2017). Med stöd av Bryman och Bell (2017) och att forskning på området, närmare bestämt Sormunen et al. (2013), Sundgren och Svanström (2014), Svanberg och Öhman (2014) samt Alexeyeva och Sundgren (2021), tillämpade signifikansnivåerna 0,01, 0,05 och 0,1, användes även samma nivåer i denna studie. När hypoteserna accepterades och/eller förkastades utifrån chi2-testerna, analyserades resultaten med stöd av tidigare forskning och de teorier som presenterades i studiens teoretiska referensram.

3.5. Kvalitetskriterier för företagsekonomisk forskning

3.5.1. Validitet

Validitet handlar om giltigheten hos en mätning och ifall de slutsatser som genereras i en studie hänger ihop eller inte. Ett annat sätt att uttrycka saken är ifall en mätning faktiskt mäter det som avses att mätas (Bryman & Bell, 2017). Det som indikerade validitet i denna studie var att datan som studien baserades på, med största sannolikhet var korrekt i och med att den hämtades från källor i form av databaserna *Creditsafe.se* och *Retriever Business*. Vidare inspirerades metodval och tillvägagångssätt av kvalitetssäkrade studier på området och att även etablerade begreppsdefinitioner användes. Exempelvis är ”revisionskvalitet” svårt att mäta trots att olika kvalitetsbegrepp och metoder har använts (Guo et al., 2020), men denna uppsats tog fasta på att GC-varningar är det vanligaste måttet (Hardies et al., 2016). Att denna studie tillämpade GC-varningar för att mäta revisionskvalitet var således ett sätt att stärka studiens validitet.

Det som kan ha äventyrat validiteten något var att författaren i flera fall varit tvungen att manuellt i datafilerna lägga in revisorns byråtillhörighet, könstillhörighet, ålder och titel. Ytterligare också bedöma om en GC-varning hade utfärdats eller inte. Trots att all denna information (bortsett från informationen att en GC-varning hade utfärdats) fanns tillgänglig i databasen *Retriever Business* och med stor sannolikhet var korrekt, medförde det ändå ett ytterligare moment med risk för inhämtning av fel information på grund av mänskliga faktorer, misstolkningar samt felskrivningar. Med hänsyn till detta hade det varit önskvärt att de exporterade Excel-filerna hade varit kompletta med all den data som behövdes. Med detta i åtanke kontrollerades datan ett flertal gånger i syfte att minimera eventuella fel, vilket ändå bör vara positivt för studiens validitet.

3.5.2. Reliabilitet och replikerbarhet

Reliabilitet avser studiens tillförlitlighet och huruvida resultatet från en undersökning blir densamma om den genomförs på nytt, dvs. om studien skulle replikeras. Reliabilitet är ofta aktuellt i kvantitativa studier och beaktades därför (Bryman & Bell, 2017). Att studien baserades på offentliga data i form av årsredovisningar, i kombination med att studiens metoder och tillvägagångssätt noggrant redogjordes, talar för en starkt reliabilitet. Detta innebär att andra som vill replikera studien har möjlighet att göra det och troligen, eller åtminstone i viss utsträckning, får ett liknande resultat.

Dock bör det påpekas att det finns aspekter som kan ha påverkat reliabiliteten negativt. Exempelvis granskades alla revisionsberättelser manuellt för att avgöra om en GC-varning hade utfärdats eller inte. Dessa personliga tolkningar kan skilja sig åt mellan olika personer, och författaren kan såklart inte garantera att exakt samma tolkningar skulle göras av andra som genomför samma granskning. För att motverka detta vannlade sig författaren om att så noggrant som möjligt redogöra för vad tolkningarna baserades på (se avsnitt 3.4.1. *Operationalisering*).

En ytterligare aspekt som kunde påverka reliabiliteten var risken för mänskliga fel vid insamlingen av data, såsom felkodningar. Av denna anledning kan det inte garanteras att de inhämtade datafilerna skulle se identiska ut om någon annan skulle genomföra samma datainsamling. Författaren strävade dock efter att vara så noggrann och konsekvent som möjligt i arbetet, vilket ändå bör ha stärkt reliabiliteten.

I vissa sällsynta fall var det inte tillräckligt att bedöma könstillhörigheten utifrån revisorns namn, eftersom det ibland var svårtolkat. För att hantera dessa situationer använde författaren revisorns profil på *Retriever Business*, där könstillhörigheten angavs tydligt. Denna metod bidrog till noggrannhet och tillförlitlighet i denna del av datainsamlingen.

3.6. Etiska principer och samhällseliga aspekter

Etiska principer är viktiga att ta i beaktande i företagsekonomisk forskning. De etiska principerna inkluderar information, frivillighet, samtycke, integritet, effekter, konfidentialitet och anonymitet för dem som studeras. Eftersom denna studie baserades på offentliga sekundärdata blev dessa principer inte lika aktuella som vid en enkät- eller intervjustudie, där andra personers medverkan efterfrågas och där de eventuellt kan påverkas på olika sätt beroende på studiens syfte och tillvägagångssätt (Bryman & Bell, 2017). Trots detta togs det hänsyn till principerna. Exempelvis försökte författaren tydligt beskriva studiens metod och tillvägagångssätt för att bidra till transparens. Inga etiska problem bör ha uppstått då all använd data var tillgänglig, vilket omöjliggjorde presentation av känsliga uppgifter. Vidare presenterades varken de konkursade bolagens eller revisorernas namn i studien, vilket bidrog till anonymitet. De större revisionsbyråernas namn (Big 4 och Mellanstora byråer) presenterades men på gruppnivå, och inte ifall en specifik byrå har utfärdat eller inte utfärdat en GC-varning i specifika fall. Detta för att utesluta risken för identifieringar.

Med samhällseliga aspekter i denna studie avses ökad insikt i och förståelse för hur träffsäkra revisorer är i fråga om GC-varningar samt om revisorns byråtillhörighet, könstillhörighet, ålder och/eller titel kan ha en inverkan på detta. I förlängningen kan denna kunskap ge en indikation på revisionskvaliteten vid tidpunkten för studiens genomförande och om bakomliggande faktorer.

4. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras resultatet för insamlade data i form av deskriptiv statistik och hypotestesternas utfall. Vidare görs analyser i förhållande till befintlig kunskap på området.

4.1. Deskriptiv statistik

I följande avsnitt presenteras deskriptiv statistik för de undersökta bolagen med information om antalet anställda, omsättning och bransch (se tabell 4 och 5). Vidare presenteras information om den beroende variabeln GC-varningar (se tabell 6) och de oberoende variablerna byråttillhörighet, könstillhörighet, ålder och titel (se tabell 7 och 8).

Tabell 4 visar att antalet anställda för de undersökta bolagen varierar mellan 3 och 243, med ett medelvärde på 16,8, ett medianvärde på 8 och en standardavvikelse på 26,4. Att minvärdet är 3 förklaras av den gräns som sattes vid datainsamlingen (se tabell 2). Omsättningen varierar från 43 tkr till 938 732 tkr, med ett medelvärde på 33 005 tkr, ett medianvärde på 11 206 tkr och en standardavvikelse på 76 403 tkr. Skillnaderna mellan medel- och medianvärden för både antalet anställda och omsättning indikerar att det finns många bolag med färre anställda och lägre omsättning, medan några få bolag har många anställda och hög omsättning. Likaså indikerar de relativt höga standardavvikelserna på en stor spridning i urvalet. Baserat på dessa värden faller snittstorleken för de undersökta bolagen inom Europeiska kommissionens definition av ett småbolag (se tabell 1).

Tabell 4: Deskriptiv statistik för de undersökta bolagen avseende antal anställda och omsättning

Nyckeltal	Min/max-värde	Medelvärde	Medianvärde	Standardavvikelse
Anställda (st.)	3/243	16,8	8	26,4
Omsättning (tkr)	43/938 732	33 005	11 206	76 403

Enligt tabell 5 framgår att de undersökta bolagen tillhör bygg-, design- och inredningsverksamhet, detaljhandel och hotell och restaurang i 30,7 %, 12,4 % respektive 11,7 % av fallen. Detta tyder på att dessa är de mest konkursutsatta branscherna, vilket är väl i linje med informationen som ges i avsnitt 2.2.1.4. *Konkursstatistik*.

Tabell 5: Deskriptiv statistik för de undersökta bolagen avseende branschtillhörighet

Bransch	Antal (st.)	Andel (%)
Avlopp, avfall, el och vatten	2	0,4
Bank, finans och försäkring	3	0,5
Bemannings- och arbetsförmedling	8	1,4
Bygg-, design- och inredningsverksamhet	175	30,7
Data, it och telekommunikation	24	4,2
Detaljhandel	71	12,4
Fastighetsverksamhet	11	1,9
Företagstjänster	6	1,1
Hälsa och sjukvård	12	2,1
Hår och skönhetsvård	2	0,4
Hotell och restaurang	67	11,7
Jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske	2	0,4
Juridik, ekonomi och konsulttjänster	10	1,8
Kultur, nöje och fritid	15	2,6
Livsmedelsframställning	8	1,4
Media	4	0,7
Motorfordonshandel	4	0,7
Partihandel	28	4,9
Reklam, pr och marknadsundersökning	8	1,4
Reparation och installation	5	0,9
Resebyrå och turism	1	0,2
Teknisk konsultverksamhet	15	2,6
Tillverkning och industri	45	7,9
Transport och magasinering	27	4,7
Utbildning, forskning och utveckling	9	1,6
Uthyrning och leasing	4	0,7
Övriga konsumenttjänster	5	0,9
Total	571	100

Av tabell 6 framgår att träffsäkerheten är 35,4 % gällande uttryckliga GC-varningar och att det i 22,2 % av de undersökta fallen utfärdades en modifierad GC-varning. Det framgår även att revisorerna utfärdade både en uttrycklig och modifierad GC-varning i 13,8 % av fallen. Vidare att det inte utfärdades någon varning alls i 56,2 % av fallen.

Tabell 6: Fördelning mellan uttryckliga och modifierade GC-varningar

Modifierad GC-varning			
Uttrycklig GC-varning	Ja	Nej	Total
Ja	79 (13,8)	123 (21,5)	202 (35,4)
Nej	48 (8,4)	321 (56,2)	369 (64,6)
Total	127 (22,2)	444 (77,8)	571 (100)

Talet inom parentes förklarar procentuell andel av totalen på 571.

Sammantaget tyder den aktuella studien på att träffsäkerheten gällande uttryckliga GC-varningar är lägre jämfört med liknande utländska studier som Geiger et al. (2005), Geiger och Rama (2006) samt Sanoran (2018) och ungefär densamma som Knechel och Vanstraelen (2007)

redovisade. Däremot visar den aktuella studien en högre träffsäkerhet jämfört med tidigare svenska studier av Sormunen et al. (2013) samt Tagesson och Öhman (2015), som redovisade en träffsäkerhet på 20 % respektive 22 %.

Gällande de oberoende variablerna presenteras resultatet i form av två tabeller, där tabell 7 fokuserar på byråtillhörighet och tabell 8 på ålder. Båda tabellerna inkluderar också de övriga variablerna. Valet att strukturera presentationen på detta vis beror på att byråtillhörighet och ålder har fler kategorier och grupper än könstillhörighet och titel som bara har två kategorier vardera. För att presentera all nödvändig information utan upprepningar och på ett så tydligt och komprimerat sätt som möjligt, ansågs detta tillvägagångssätt vara lämpligt.

Tabell 7 presenterar alltså deskriptiv statistik gällande byråtillhörighet, könstillhörighet, ålder och titel för de undersökta revisorerna. Tabellen delas in enligt de två byråkategorierna Big 4 och övriga byråer (Mellanstora + Små), samt enligt byrågrupperna Big 4, mellanstora byråer och små byråer, där de specifika byråerna också anges.

De undersökta revisorerna tillhör Big 4 i 20,7 % av fallen, varav PwC är vanligast förekommande (9,5 %) inom den byråkategorin. Gällande övriga byråer (Mellanstora + Små) står de för 79,3 % av de undersökta fallen. De mellanstora byråerna utgör 13,8 % av fallen där Grant Thornton är vanligast (6,1 %). De små byråerna står för 65,5 % av de undersökta fallen.

Gällande revisorernas könstillhörighet visar tabell 7 könsfördelningen inom varje byråkategori och grupp samt för varje specifik byrå. Big 4 har en jämnare könsfördelning (68,6 % män och 31,4 % kvinnor) jämfört med de övriga byråerna (Mellanstora + Små) (80,4 % män och 19,6 % kvinnor). Tre av de fyra byråerna inom Big 4 har störst andel män, förutom Deloitte där de kvinnliga revisorerna är i majoritet med en andel på 84,6 %. Att detta avviker markant från övriga undersökta byråer beror, av allt att döma, på att få fall undersöktes. Totalt sett är de manliga revisorerna i majoritet med en andel på 77,9 %, vilket är något mer än RI:s rapport från mars 2024 som visar att 62 % av antalet auktoriserade och godkända revisorer var män (Revisorsinspektionen, 2024).

Gällande revisorernas ålder visar tabell 7 snittåldern (se tabell 8 för mer utförlig information gällande revisorernas ålder). Det framgår att Big 4 har en snittålder på 46,6 år, vilket är lägre än övriga byråer (Mellanstora + Små) på 51,6 år. Totalt sett är snittåldern i urvalet 50,6 år.

Beträffande revisorernas titel visar tabell 7 att Big 4 har 94,9 % auktoriserade revisorer jämfört med övriga byråer (Mellanstora + Små) som har 90,3 %. Totalt sett är fördelningen i urvalet mellan auktoriserade och godkända revisorer 91,2 % respektive 8,8 %. Vidare noteras att flera byråer enbart är representerade av auktoriserade revisorer. Dessa resultat läggs det ingen särskild vikt vid eftersom de enskilda byråerna inte beaktas på samma sätt som byråkategorierna, och att resultatet med största sannolikhet hade blivit ett annat med fler undersökta fall.

Tabell 7: Fördelning mellan byråtillhörighet, könstillhörighet, snittålder och titel

	Byråtillhörighet	Könstillhörighet	Ålder	Titel
Byråtillhörighet	Fördelning (%)	Fördelning Män/Kvinnor (%)	Snittålder (År)	Fördelning Auktoriserade/ Godkända (%)
Big 4	20,7	68,6/31,4	46,6	94,9/5,1
- Deloitte	2,3	15,4/84,6	46,4	100,0/0,0
- Ernst & Young	4,6	73,1/26,9	46,5	92,3/7,7
- KPMG	4,4	76,0/24,0	47,7	92,0/8,0
- PwC	9,5	75,9/24,1	46,2	96,3/3,7
Övriga byråer (Mellanstora + Små)	79,3	80,4/19,6	51,6	90,3/9,7
Mellanstora byråer	13,8	86,1/13,9	50,5	97,5/2,5
- BDO	5,3	86,7/13,3	52,5	93,3/6,7
- Grant Thornton	6,1	85,7/14,3	47,6	100,0/0,0
- Mazars	2,5	85,7/14,3	53,5	100,0/0,0
Små byråer	65,5	79,1/20,9	51,8	88,8/11,2
Total	100	77,9/22,1	50,6	91,2/8,8

Tabell 8 visar fördelningen mellan revisorernas ålder, byråtillhörighet, könstillhörighet och titel. Tabellen delas in enligt de två ålderskategorierna, yngre (20–49 år) och äldre (50–70 år och äldre) och tillhörande åldersgrupper. De yngre utgör 46,9 % av de undersökta fallen medan de äldre således utgör 53,1 %. Åldersgruppen med störst representation är 50–59 år och utgör 34,2 % av de undersökta fallen.

Inom de olika ålderskategorierna och grupperna redovisas fördelningen av revisorer mellan Big 4, övriga byråer (Mellanstora + Små), mellanstora byråer och små byråer. Big 4 har en högre andel yngre revisorer med 56,8 %, jämfört med övriga byråer (Mellanstora + Små) med 44,4 %. Av tabell 7 och 8 framgår även att Big 4 har lägst snittålder (46,6 år).

Fördelningen av könstillhörighet är i stort sett lika för både yngre och äldre revisorer, med ca 78 % män och således ca 22 % kvinnor. De åldersgrupper som är minst jämlika är de två äldsta (60–69 år samt 70 år och äldre), vilket inte är oväntat med tanke på att kvinnliga revisorer, enligt Wallerstedt och Öhman (2012) samt Öhman (2023a), är mer representerade bland yngre åldrar. Vidare visar tabell 8 att snittåldern för män är 50,9 år och för kvinnor 49,2 år.

Beträffande revisorns titel är den absoluta majoriteten av de yngre revisorerna auktoriserade. Gällande de äldre revisorerna är 83,8 % auktoriserade och 16,2 % godkända. Totalt sett är fördelningen mellan auktoriserade och godkända revisorer i linje med RI:s rapport från mars 2024 (se avsnitt 2.2.1.1. *Revisorn i samhället*). Snittåldern för de auktoriserade revisorerna är 49,6 år medan den är 60,9 år för de godkända. Gällande könsfördelningen mellan titlarna presenteras resultatet inte i tabellform, då detta upplevdes svårt att visa på ett överskådligt sätt. Därmed presenteras resultatet endast i löpande text. Könsfördelningen mellan titlarna är 77,7 % män och 22,3 % kvinnor för de auktoriserade revisorerna, och 80,0 % män och 20,0 % kvinnor för de godkända.

Tabell 8: Fördelning mellan ålder, byråtillhörighet, könstillhörighet och titel

	Ålder	Byråtillhörighet				Köns- tillhörighet	Titel
Ålder	Ålders- grupper (%)	Big 4 (%)	Övriga byråer (Mellan- stora + Små) (%)	Mellanstora byråer (%)	Små byråer (%)	Fördelning Män/ Kvinnor (%)	Fördelning Auktoriserade/ Godkända (%)
Yngre (20–49 år)	46,9	56,8	44,4	53,0	42,6	78,0/22,0	100,0/>0,0
20-39 år	13,1	24,6	10,2	6,3	11,0	77,3/22,7	100,0/>0,0
40-49 år	33,8	32,2	34,2	46,7	31,6	77,7/22,3	99,9/0,1
Äldre (50–70 år)	53,1	43,2	55,6	47,0	57,4	77,9/22,1	83,8/16,2
- 50-59 år	34,2	36,4	33,6	29,1	34,4	73,3/26,7	88,7/11,3
- 60-69 år	15,9	5,9	18,5	17,9	18,7	85,7/14,3	73,6/26,4
- 70 år och äldre	3,0	0,1	3,5	0,0	4,3	88,2/11,8	82,4/17,6
Total (%)	100	100	100	100	100	77,9/22,1	91,2/8,8
Snitt- ålder (år)	50,6	46,6	51,6	50,5	51,8	Män: 50,9 Kvinnor: 49,2	Auktoriserade: 49,6 Godkända: 60,9

4.2. Uttryckliga GC-varningar

I följande avsnitt presenteras varje hypotestest och analyseras i förhållande till befintlig kunskap på området. Resultatet utgår ifrån uttryckliga GC-varningar. Gällande byråtillhörighet och ålder är resultatpresentationen mer omfattande i form av fler tabeller. Dessa variabler har fler kategorier och grupper och således mer data, jämfört med variablerna könstillhörighet och titel.

4.2.1. Byråtillhörighet

I tabell 9 anges träffsäkerheten gällande uttryckliga GC-varningar för de två byråkategorierna. Det framgår att Big 4 har högre träffsäkerhet (42,4 %) jämfört med de övriga byråerna (Mellanstora + Små) (33,6 %). Det framgår även att skillnaden är signifikant ($p < 0,1$) vid konfidensnivån 90 %. Därmed **accepteras** hypotes 1 - *Revisorer som tillhör Big 4 har högre träffsäkerhet gällande sina GC-varningar för bolag som sedan går i konkurs, än revisorer från mindre byråer.*

Tabell 9: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för byråkategorierna Big 4 respektive övriga byråer (Mellanstora + Små) samt p-värde för tillhörande chi2-test

Byråtillhörighet	Antal utfärdade uttryckliga GC-varningar (st.)	Träffsäkerhet (%)	P-värde
Big 4	50 av 118	42,4	0,074*
Övriga byråer (Mellanstora + Små)	152 av 453	33,6	

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Tabell 10 presenterar resultatet för byrågrupperna. Det framgår att det finns en relativt tydlig skillnad i träffsäkerheten gällande uttryckliga GC-varningar mellan Big 4 (42,4 %) och både de mellanstora (32,9 %) och små byråerna (33,7 %). Vidare framgår att det inte finns någon nämnvärd skillnad i träffsäkerheten mellan de mellanstora och små byråerna.

Tabell 10: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för respektive byrågrupp

Byråtillhörighet	Antal utfärdade uttryckliga GC-varningar (st.)	Träffsäkerhet (%)
Big 4	50 av 118	42,4
Mellanstora byråer	26 av 79	32,9
Små byråer	126 av 374	33,7

Resultatet kan hänföras till förklaringar av Carcello et al. (2000), Svanberg och Öhman (2014) samt Chung et al. (2019). De menar att Big 4 kan antas vara mer oberoende eftersom de har mer resurser och därmed inte är lika intäktskänsliga som de mindre byråerna. Revisorerna är dock medvetna om att GC-varningar kan fungera som en "självuppfyllande profetia" och påskynda en konkurs (Svanberg & Öhman, 2014; Chung et al., 2019). Rädslan för att förlora en kund kan leda till *opinion shopping*, där revisorn följer bolagsledningens önskemål och därmed undviker att utfärda en GC-varning, trots att skäl kan finnas för det. Detta leder till att fler typ II-fel begås (Lai, 2009) (se avsnitt 2.2.3.3. *Typ I och typ II-fel*). Resultatet för den aktuella studien visar att de mindre byråerna har högre andel typ II-fel (66,4 %) jämfört med Big 4 (57,6 %). Detta skulle kunna indikera att de större byråernas oberoende gör dem mer benägna att utfärda GC-varningar, medan de mindre byråerna lägger en större vikt vid att behålla kunderna.

Att Big 4 begår färre typ II-fel överensstämmer med Geiger och Ramas (2006) slutsats. Författarna menar att detta kan hänföras till att Big 4 kan investera mer resurser i utbildningar, som gör att de lättare kan identifiera risker som hotar den fortsatta driften i bolag. Noterbart är att samma slutsats drogs i en svensk kontext av Sundgren och Svanström (2014).

Kaplan och Williams (2012) studie visar att Big 4 agerar alltmer proaktivt i valen av kunder för att undvika finansiellt stressade bolag. Därmed kan Big 4 vara mer uppmärksamma när de väl ser något avvikande i ett bolags redovisning och därför rapportera om detta. Detta står i kontrast till de byråer som har ett bredare spann av kunder och således fler potentiellt finansiellt stressade bolag. Dessa byråer är eventuellt inte lika uppmärksamma på brister i redovisningen och rapporterar därför inte om dessa i samma utsträckning. Med andra ord kan skillnader i träffsäkerhet hänföras till vilket kundklientel byråerna har.

Vidare kan byråernas (principalernas) intressen variera beroende på exempelvis deras storlek. I positionen som en "andrahandsagent" slits revisorn (agenten) mellan olika intressen, vilket kan påverka dennes agerande (Öhman, 2005). Eftersom revisorns agerande, i detta fall benägenheten att utfärda GC-varningar, kan antas påverkas av byråns intressen, skulle även det kunna förklara skillnader i träffsäkerhet mellan större och mindre byråer.

Resultatet kan även relateras till Holm och Zamans (2012) argument att revisionsbyråer är imagekänsliga och strävar efter att upprätthålla en bild av sin verksamhet som motsvarar samhällets förväntningar. Detta stödjer Deegan och Unerman (2011) som hävdar att legitimitet är direkt avgörande för en organisations överlevnad. I enlighet med legitimitetsteorin kan legitimitet erhållas genom att byråerna informerar intressenterna om tvivel kring bolagens fortsatta drift. Att utfärda GC-varningar kan därmed medföra att pragmatisk legitimitet erhålls

(Suchman, 1995). Samtidigt har revisorerna en skyldighet att rapportera om GC enligt lagar och regler. Att fullgöra detta uppdrag kan bidra till att byrån ses som trovärdig, transparent samt kompetent och därmed att kognitiv legitimitet erhålls (Suchman, 1995; Hazgui et al., 2021).

Eftersom Big 4 är internationella byråer och reviderar de allra största bolagen i världen kan de uppleva stora påtryckningar från samhället. Av den anledningen kan revisorer tillhörande dessa byråer antas stå under striktare interna kontroller, där Big 4 enligt den institutionella teorin kan ha implementerat strategier och interna kontrollfunktioner för att säkerställa att deras medarbetare agerar enligt samhällets förväntningar (Deegan & Unerman, 2011). Ett sådant scenario tyder på att Big 4 har anpassat sig efter omgivningens normer och metoder i enlighet med institutionell isomorfism (DiMaggio & Powell, 1983; Baker et al., 2014). Vidare betonar Francis (2023) att institutioner som regleringsorgan, tillsynsmyndigheter och branschorganisationer är centrala för revisionskvalitet. Likaså stimuleras revisionskvalitet av möjligheten att stämma en revisor som inte uppfyller sina åtaganden. Med anledning av detta kan det antas att en högre grad av noggrannhet krävs, vilket i sin tur kan innebära att fler GC-varningar utfärdas.

4.2.2. Könstillhörighet

Som framgår av tabell 11 existerar ingen nämnvärd skillnad mellan manliga och kvinnliga revisorer i deras träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar ($p = 0,928$). Därmed **förkastas** hypotes 2 - *Kvinnliga revisorer har högre träffsäkerhet gällande sina GC-varningar för bolag som sedan går i konkurs, än manliga revisorer.*

Tabell 11: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för manliga respektive kvinnliga revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test

Könstillhörighet	Antal utfärdade uttryckliga GC-varningar (st.)	Träffsäkerhet (%)	P-värde
Man	157 av 445	35,3	0,928
Kvinna	45 av 126	35,7	

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Även om resultatet inte ger hypotesen stöd, ligger det i linje med studier som visar att det inte existerar någon skillnad mellan manliga och kvinnliga revisorer (Collin et al., 2007; Nasution & Jonnergård, 2017). Dessa studier undersökte inte GC-varningar specifikt men resultaten är ändå relevanta i sammanhanget. En möjlig förklaring till att det inte tycks finnas några könsrelaterade skillnader kan hänga samman med det som Collin et al. (2007) anför, nämligen att de kompetenstagstester som alla revisorer genomgår för att bli auktoriserade är objektivt utformade. Detta bidrar till att samma förutsättningar gäller för män och kvinnor när det gäller utbildning och förmågan att sköta sitt arbete. De noterade löneskillnaderna mellan män och kvinnor samt därtill relaterade karriärsutvecklingsmöjligheter tycks således inte ha något genomslag beträffande hur väl revisorerna klarar av sina fortlevnadsbedömningar.

En relaterad förklaring till resultatet kan vara att revisorer genomgår samma utbildning och arbetar i liknande miljöer (Öhman, 2005; Jonnergård & Nilsson, 2023; Öhman, 2023a). Av den anledningen möts de av samma intressekonflikter som beskrivs i agentteorin (Öhman, 2005; Harris & Bromiley, 2007; Deegan & Unerman, 2011; Svanberg & Öhman, 2014; Agoglia et al., 2015) samt påverkas av samma legitimitetskrav (Deegan & Unerman, 2011; Holm &

Zaman, 2012) och institutionella krafter som finns inom yrket (DiMaggio & Powell, 1983; Baker et al., 2014).

Det ska dock påpekas att resultatet i denna studie går emot majoriteten av tidigare studier vilka påvisar att det finns skillnader mellan manliga och kvinnliga revisorer. Trots att vissa studier visar att män generellt sett kan vara mer självsäkra och benägna att ta större risker (Schubert, 2006; Charness & Gneezy, 2012), indikerar den aktuella studien att det inte verkar existera någon sådan skillnad mellan könen vad gäller fortlevnadsbedömningar. Resultatet överensstämmer inte heller med påståendet att kvinnliga revisorer är mer oberoende och därmed levererar högre revisionskvalitet, vilket innebär att denna studie inte heller ger stöd för Hardies et al. (2016) och deras initiala antagande om att kvinnliga revisorers beteende tenderar att vara mer kvalitetsorienterat, medan manliga revisorer är mer intäktorienterat. Den aktuella studien skiljer sig även från studier utförda i samma eller liknande nationella kontexter, vilka indikerar att kvinnliga revisorer erbjuder högre revisionskvalitet. Det gäller den finsk-svenska studien av Ittonen et al. (2013) och den svenska studien av Mnif Sellami och Cherif (2020).

I avsnitt 4.1. *Deskriptiv statistik* framgår inga betydande skillnader i könsfördelningen i fråga om de undersökta kategorierna. Andelen manliga revisorer är större för både Big 4 (68,6 %) och övriga byråer (Mellanstora + Små) (80,4 %), liksom bland yngre (78,0 %) och äldre revisorer (77,9 %), samt bland auktoriserade (77,7 %) och godkända revisorer (80,0 %). Om snedfördelningar hade förekommit, skulle variablerna potentiellt ha haft en sidoeffekt som lett till skillnader i träffsäkerhet mellan könen.

4.2.3. Ålder

Tabell 12 presenterar träffsäkerheten gällande uttryckliga GC-varningar för yngre och äldre revisorer. Det framgår att de yngre har en högre träffsäkerhet (43,7 %) jämfört med de äldre (28,4 %). P-värdet ($p < 0,01$) indikerar att skillnaden är signifikant vid konfidensnivån 99 %. I och med detta **förkastas** hypotes 3 - *Äldre revisorer har högre träffsäkerhet gällande sina GC-varningar för bolag som sedan går i konkurs, än yngre revisorer.*

Tabell 12: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för ålderskategorierna yngre respektive äldre revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test

Ålderskategori	Antal utfärdade uttryckliga GC-varningar (st.)	Träffsäkerhet (%)	P-värde
Yngre	116 av 268	43,7	<0,01***
Äldre	86 av 303	28,4	

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Tabell 13 visar träffsäkerheten gällande uttryckliga GC-varningar för respektive åldersgrupp. Det framgår att åldersgruppen 20–39 år har högst träffsäkerhet (44,0%). Träffsäkerheten sjunker sedan med åldern, för att öka för åldersgruppen 70 år och äldre (35,3 %). Varför träffsäkerheten ökar för den äldsta åldersgruppen är svårt att förklara, men en möjlig orsak kan vara att den undersökta gruppen är jämförelsevis liten. Det gör att slumpmässiga variationer kan ha stor inverkan på resultatet.

Tabell 13: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för respektive åldersgrupp

Ålder	Antal utfärdade uttryckliga GC-varningar (st.)	Träffsäkerhet (%)
20–39 år	33 av 75	44,0
40–49 år	83 av 193	43,0
50–59 år	64 av 195	32,8
60–69 år	16 av 91	17,6
70 år och äldre	6 av 17	35,3

I tabell 14 presenteras p-värden för respektive test mellan åldersgrupperna. Resultatet indikerar att det existerar signifikanta skillnader mellan åldersgruppen 60–69 år, som har lägst träffsäkerhet, och alla övriga åldersgrupper.

Tabell 14: P-värden för chi2-tester mellan åldersgrupperna

Ålder	20–39 år	40–49 år	50–59 år	60–69 år	70 år och äldre
20–39 år	-	-	-	-	-
40–49 år	0,883	-	-	-	-
50–59 år	0,086*	0,039**	-	-	-
60–69 år	<0,01***	<0,01***	0,007**	-	-
70 år och äldre	0,512	0,537	0,835	0,096*	-

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Resultatet avviker från den forskning som visar att mer erfarna (äldre) revisorer erbjuder högre revisionskvalitet (Kadous et al., 2003; Trotman et al., 2009; Sundgren & Svanström, 2013; Cahan & Sun, 2014). I stället framträder att yngre revisorer har högre träffsäkerhet i sina GC-varningar. Det skulle kunna tyda på att den erfarenhet och kompetens som de mer erfarna revisorerna ofta har (Rhodes, 1983; Libby & Frederick, 1990; Moeckel, 1990; Simnett, 1996), inte har någon inverkan på just fortlevnadsbedömningar. I stället tycks de yngre revisorerna ha mer kunskap kopplat till GC.

Vidare skulle resultatet kunna relateras till avsnitt 4.2.1. *Byråtillhörighet*, med hänsyn till att de yngre revisorerna i större utsträckning tillhör Big 4. Dessa byråer antas vara mer oberoende gentemot specifika kunder och är därför mer benägna att utfärda GC-varningar (Carcello et al., 2000; Svanberg & Öhman, 2014; Chung et al., 2019). Detta innebär att revisorn (som agent), beroende på storleken på den byrå som denne tillhör, kan mötas av olika intressekonflikter (Öhman, 2005). Att tillhöra Big 4 kan även innebära att man som revisor oftare möter en institutionell isomorfism (DiMaggio & Powell, 1983; Deegan & Unerman, 2011; Baker et al., 2012). Att de yngre revisorerna i större utsträckning tillhör Big 4 kan eventuellt också ge dem bättre möjligheter att tillämpa och förstå GC-standarderna, exempelvis genom interna utbildningar (Geiger & Rama, 2006; Sundgren & Svanström, 2014).

Det kan också vara så att yngre revisorer, i enlighet med vad Rosenbaum (1984) betonar, ser vikten av att prestera för att kunna avancera i sin karriär. Cron et al. (1988) argumenterar för att äldre personer ibland går in i ett "nedkopplingsstadium" inför sin pension, där engagemanget för att lära sig nya saker tenderar att minska. Denna förklaring kan relateras till Sundgren och Svanström (2014) som fann att det existerar ett negativt samband mellan revisorns ålder och benägenheten att utfärda en GC-varning. Sundgren och Svanströms (2014) kompletterande förklaring är att äldre revisorer har lagt ner för lite tid på att ta till sig och tillämpa GC-standarderna, jämfört med de yngre revisorerna som är uppvuxna med standarderna och har satt sig in i den mer.

4.2.4. Titel

I tabell 15 presenteras träffsäkerheten gällande uttryckliga GC-varningar för auktoriserade och godkända revisorer. Det framgår att de auktoriserade revisorerna har en högre träffsäkerhet (36,5 %) jämfört med de godkända (24,0 %), och att det existerar en signifikant skillnad ($p < 0,1$) mellan titlarna vid konfidensnivån 90 %. Utifrån detta **accepteras** hypotes 4 - *Auktoriserade revisorer har högre träffsäkerhet gällande sina GC-varningar för bolag som sedan går i konkurs, än godkända revisorer.*

Tabell 15: Träffsäkerhet gällande uttryckliga GC-varningar för auktoriserade respektive godkända revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test

Titel	Antal utfärdade uttryckliga GC-varningar (st.)	Träffsäkerhet (%)	P-värde
Auktoriserad	190 av 521	36,5	0,078*
Godkänd	12 av 50	24,0	

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Detta är i linje med majoriteten av studierna inom området, vilka menar att revisorns titel har en effekt på yrkesutövandet. Det skulle kunna tyda på i enlighet med Gul et al. (2013) att beroende på vilken titel revisorn har, kan denne agera olika och ha olika incitament. Förvisso studerade inte Gul et al. (2013) auktoriserade och godkända revisorer, men författarnas förklaring till varför det ser ut som det gör kan ändå vara användbar. De med en betydelsefullare titel (i deras studie delägare) tenderar att agera i linje med byråns intressen i större utsträckning än de som inte är delägare. Med hänsyn till detta menar Miller (1992) att delägare bör vara mer konservativa än andra i sina bedömningar.

Eftersom den totala felprocenten (andelen typ II-fel) är relativt hög totalt sett, dvs. 64,6 % (se tabell 6), tyder det på likt det Martens et al. (2008) förklarar, att fortlevnadsbedömningar kräver en hög grad av professionalism. Sannolikheten för att revisorn utfärdar en GC-varning kan därmed antas öka med mer utbildning och erfarenhet (Coate & Loeb, 1997; Arnold et al., 2001). Dock är de auktoriserade revisorerna över lag yngre. Det skulle i enlighet med Tagesson och Öhman (2015) kunna förklaras av att träffsäkerheten gällande GC-varningar inte beror på revisorns erfarenhet, utan snarare på utbildningsnivå och kraven för att kvalificera sig som auktoriserad revisor. Resultatet skulle även kunna bero på att de auktoriserade revisorerna i större utsträckning tillhör någon av Big 4-byråerna och att förklaringarna som ges i avsnitt 4.2.1. *Byråtillhörighet* kan gälla även här.

Ytterligare en förklaring till att auktoriserade revisorer tycks ha högre träffsäkerhet kan vara deras befogenhet att revidera större bolag av allmänt intresse (Öhman, 2023a). Enligt agentteorin har dessa revisorer ett särskilt stort ansvar att skydda principalernas intressen och minimera informationsasymmetrin (Khalil & Lawarrée, 1995; Catasús & Gröjer, 2005; Agoglia et al., 2015). Om fel begås riskerar de att prickas av RI, och i värsta fall kan påföljderna uppmärksammas nationellt såväl som internationellt, vilket Kreugerkraschen, Enron och WorldCom-skandalerna samt finanskrisen år 2008 visar. Institutionella påtryckningar och tillsyn gör dem därför angelägna att undvika rättsliga följder och upprätthålla sin legitimitet (Holm & Zaman, 2012; Francis, 2023).

4.3. Modifierade GC-varningar

I följande avsnitt presenteras studiens tilläggsanalys. Resultatet gällande de modifierade GC-varningarna analyseras i förhållande till tidigare studier. Det görs inte lika ingående som för de uttryckliga GC-varningarna, men på liknande sätt.

4.3.1. Byråtillhörighet

I tabell 16 presenteras andelen utfärdade modifierade GC-varningar för respektive byråkategori. Det framgår att övriga byråer (Mellanstora + Små) har än högre andel (25,4 %) jämfört med Big 4 (10,2 %). P-värdet ($p < 0,01$) indikerar en signifikant skillnad vid konfidensnivån 99 %.

Tabell 16: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för byråkategorierna Big 4 respektive övriga byråer (Mellanstora + Små) samt p-värde för tillhörande chi2-test

Byråtillhörighet	Antal utfärdade modifierade GC-varningar (st.)	Andel (%)	P-värde
Big 4	12 av 118	10,2	<0,01***
Övriga byråer (Mellanstora + Små)	115 av 453	25,4	

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Tabell 17 visar andelen utfärdade modifierade GC-varningar för byrågrupperna. De små byråerna har en högre andel modifierade GC-varningar (26,7 %) jämfört med de mellanstora byråerna (19,0 %) och Big 4 (10,2 %). Således indikerar detta att ju mindre byråerna är, desto större är benägenheten att utfärda modifierade GC-varningar.

Tabell 17: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för respektive byrågrupp

Byråtillhörighet	Antal utfärdade modifierade GC-varningar (st.)	Andel (%)
Big 4	12 av 118	10,2
Mellanstora byråer	15 av 79	19,0
Små byråer	100 av 374	26,7

En möjlig förklaring till att andelen utfärdade modifierade GC-varningar ökar för mindre byråer kan vara att dessa revisorer väljer att skriva modifierade i stället för uttryckliga GC-varningar, eftersom de är medvetna om att en explicit varning kan påskynda en konkurs ("självuppfyllande profetia") eller ett revisorsbyte eftersom bolagsledningen helst inte vill motta en GC-varning (Svanberg & Öhman, 2014; Chung et al., 2019). Samtidigt vill revisorerna inte heller lämna en ren revisionsberättelse när det finns tydliga indikationer på att bolagets fortsatta drift är hotad, och därmed riskera ett typ II-fel och eventuella påföljder av RI. Att således lämna en modifierad GC-varning är ett sätt att visa att de har upptäckt en brist utan att uttryckligen uttala sig om bolagets fortsatta drift (Tagesson & Öhman, 2015).

4.3.2. Könstillhörighet

I tabell 18 anges andelen utfärdade modifierade GC-varningar för manliga respektive kvinnliga revisorer. Det framgår att det inte heller i detta avseende existerar någon nämnvärd skillnad mellan könen.

Tabell 18: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för manliga respektive kvinnliga revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test

Könstillhörighet	Antal utfärdade modifierade GC-varningar (st.)	Andel (%)	P-värde
Man	100 av 445	22,5	0,804
Kvinna	27 av 126	21,4	

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Detta innebär att de förklaringar som ges i avsnitt 4.2.2. *Könstillhörighet* även kan gälla för modifierade varningar. Trots att modifierade och uttryckliga GC-varningar kan antas skilja sig åt i fråga om vilken ställning revisorn är beredd att ta, och att modifierade varningar ibland enligt Tagesson och Öhman (2015) kan användas av revisorer för att undvika ansvar, verkar könstillhörighet inte ha någon inverkan på benägenheten att utfärda vare sig uttryckliga eller modifierade GC-varningar.

4.3.3. Ålder

Tabell 19 visar att det inte existerar någon nämnvärd skillnad mellan ålderskategorierna beträffande andelen utfärdade modifierade GC-varningar. Både för yngre och äldre revisorer redovisas en andel på ca 22 %.

Tabell 19: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för yngre respektive äldre revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test

Ålderskategori	Antal utfärdade modifierade GC-varningar (st.)	Andel (%)	P-värde
Yngre	60 av 268	22,4	0,937
Äldre	67 av 303	22,1	

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Tabell 20 visar andelen utfärdade modifierade GC-varningar mellan respektive åldersgrupp. Det framgår att åldersgruppen 40–49 år har högst andel (24,9 %) följt av 50–59 år (23,6 %). Lägst andel har åldersgruppen 20–39 år (16,0 %).

Tabell 20: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för respektive åldersgrupp

Åldersgrupp	Antal utfärdade modifierade GC-varningar (st.)	Andel (%)
20–39 år	12 av 75	16,0
40–49 år	48 av 193	24,9
50–59 år	46 av 195	23,6
60–69 år	18 av 91	19,8
70 år och äldre	3 av 17	17,6

Vidare visar tabell 21 att det inte existerar några signifikanta skillnader mellan några av åldersgrupperna.

Tabell 21: P-värden för chi2-tester mellan åldersgrupperna

Åldersgrupp	20–39 år	40–49 år	50–59 år	60–69 år	70 år och äldre
20–39 år	-	-	-	-	-
40–49 år	0,138	-	-	-	-
50–59 år	0,149	0,954	-	-	-
60–69 år	0,529	0,391	0,417	-	-
70 år och äldre	0,868	0,534	0,548	0,838	-

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Bortsett från åldersgruppen 20–39 år framgår att andelen utfärdade modifierade GC-varningar sjunker med åldern. Det är samma trend som för uttryckliga GC-varningar (se tabell 13). Däremot är skillnaderna mellan åldersgrupperna inte lika stora som för uttryckliga GC-varningar där det finns signifikanta skillnader (se tabell 14). Resultatet tyder således på att ålder inte verkar ha någon nämnvärd inverkan på revisorernas benägenhet att utfärda modifierade GC-varningar.

4.3.4. Titel

I tabell 22 presenteras andelen utfärdade modifierade GC-varningar för auktoriserade och godkända revisorer. De godkända revisorerna har en högre andel (28,0 %) jämfört med de auktoriserade (21,7 %), dock utan att skillnaden är signifikant ($p = 0,305$).

Tabell 22: Andelen utfärdade modifierade GC-varningar för auktoriserade respektive godkända revisorer samt p-värde för tillhörande chi2-test

Titel	Antal utfärdade modifierade GC-varningar (st.)	Andel (%)	P-värde
Auktoriserad	113 av 521	21,7	0,305
Godkänd	14 av 50	28,0	

* $P < 0,1$ (två-sidigt test), ** $P < 0,05$ (två-sidigt test), *** $P < 0,01$ (två-sidigt test).

Eftersom de godkända revisorerna i större utsträckning tillhör små byråer (se tabell 7), och att dessa byråer jämförelsevis har en högre andel utfärdade modifierade GC-varningar (se tabell 17), är resultatet inte oväntat. Att skillnaden mellan titlarna inte är signifikant kan bero på flera orsaker, men en anledning skulle kunna vara att studiens urval bestod av relativt få godkända revisorer.

Att godkända revisorer har en något högre andel utfärdade modifierade GC-varningar skulle kunna antas kopplas till de förklaringar som ges i avsnitt 4.3.1. *Byråtillhörighet*. Revisorer på mindre byråer tenderar att vara mer beroende av sina kunder (Carcello et al., 2000; Svanberg & Öhman, 2014; Chung et al., 2019) och är därför angelägna om att behålla dessa och inte medverka till en ”självuppfyllande profetia” och/eller revisorsbyte (Svanberg & Öhman, 2014; Chung et al., 2019).

5. Slutsats, implikationer, studiens begränsningar och förslag till framtida forskning

I detta avslutande kapitel presenteras studiens slutsats, implikationer, begränsningar samt förslag på vad framtida forskning skulle kunna undersöka inom det studerade området.

5.1. Slutsats

I problembakgrunden identifierades vikten av fortsatt forskning gällande vilka effekter individuella faktorer kan ha på revisorers agerande. Eftersom revisorer förväntas vara en homogen grupp som genomför sina uppgifter på likartade sätt (Niskanen et al., 2011), samtidigt som fortlevnadsbedömningar är en av de svåraste och viktigaste uppgifterna för en revisor (Tagesson & Öhman, 2015), var det av betydelse att bidra med kunskap om hur olika individuella faktorer kan påverka revisionskvaliteten och i synnerhet träffsäkerheten gällande GC-varningar. Det noterades också att GC-varningar var ett relativt nytt fenomen vid tidpunkten för flera svenska studier på området (Sormunen et al., 2013; Sundgren & Svanström, 2014; Svanberg & Öhman, 2014; Tagesson & Öhman, 2015), vilket även gjorde det extra angeläget att ta denna forskning vidare. Mot denna bakgrund var studiens syfte att kartlägga svenska revisorers träffsäkerhet samt analysera hur individuella faktorer som byråtillhörighet, könstillhörighet, ålder och titel kan påverka revisorers träffsäkerhet gällande GC-varningar för bolag som senare går i konkurs.

Studien fokuserar primärt på uttryckliga GC-varningar, men inkluderar även modifierade GC-varningar i en tilläggsanalys. En slutsats är att revisorer i Sverige generellt sett fortfarande har svårigheter med att bedöma bolags fortsatta drift och utfärda GC-varningar, vilket innebar att andelen typ II-fel fortsatt var hög. Trots detta noteras en förbättring i träffsäkerheten (35,4 %) jämfört med tidigare svenska studier av Sormunen et al. (2013) och Tagesson och Öhman (2015), som rapporterade en träffsäkerhet på 20 % respektive 22 %. Det tyder på att revisorerna har förbättrat sin tillämpning av GC sedan dessa tidigare studier genomfördes, men att träffsäkerheten fortfarande är jämförelsevis låg i förhållande till studier från andra länder (e.g. Geiger et al., 2005; Geiger & Rama, 2006; Sanoran, 2018).

Beträffande de individuella faktorerna och deras påverkan på revisorers träffsäkerhet gällande GC-varningar framgår att byråtillhörighet, ålder och titel tycks påverka träffsäkerheten. Samtidigt verkar det finnas en viss samvariation mellan dessa faktorer eftersom både yngre och auktoriserade revisorer i större utsträckning tillhör Big 4, och fler yngre än äldre revisorer är auktoriserade. Däremot indikerar resultatet att könstillhörighet inte verkar ha någon inverkan på träffsäkerheten. Manliga och kvinnliga revisorer genomgår samma utbildning samt certifieringsprocess, och formas som grupper betraktat, i liknande agentteoretiska och institutionella miljöer (Öhman, 2005; Collin et al., 2007; Jonnergård & Nilsson, 2023; Öhman, 2023a). Dessutom är fördelningen manliga och kvinnliga revisorer relativt likartad för kategorierna inom byråtillhörighet, ålder och titel. Därför är det troligt att dessa variabler inte har några sidoeffekter på resultatet.

Gällande revisorer tillhörande Big 4 jämfört med revisorer från övriga byråer kan de antas ha formats på delvis olika sätt på grund av byråernas olikheter (Carcello et al., 2000; Öhman, 2005; Lai, 2009; Svanberg & Öhman, 2014; Chung et al., 2019) och legitimitetskrav att uppfylla samhällets förväntningar samt upprätthålla ett gott rykte (Suchman, 1995; Öhman, 2005; Holm & Zaman, 2012; Hazgui et al., 2021). Vidare poängterar såväl Geiger och Rama (2006) som Sundgren och Svanström (2014) att Big 4 har mer resurser och kan därför erbjuda sina medarbetare jämförelsevis fler internutbildningar och stödfunktioner.

Det finns också skillnader mellan yngre och äldre revisorer i fråga om vilken utbildning de har genomgått och hur de har formats. Exempelvis är de yngre revisorerna uppvuxna med GC-standarden och de har tidigt i sina karriärer genomgått både formella och byråinterna utbildningar om fortlevnadsbedömningar. Detta kan ha gjort att de har satt sig in och lärt sig att tillämpa standarden på ett bättre sätt än sina äldre kollegor (Sundgren & Svanström, 2014). Vidare tenderar yngre revisorer att vara överrepresenterade bland Big 4 och därmed formats på ett delvis annat sätt än revisorer tillhörande mindre byråer.

Inte heller har auktoriserade och godkända revisorer samma utbildning som grund. Enligt Tagesson och Öhman (2015) samt Öhman (2023a) har de auktoriserade revisorerna krav på genomförd universitetsutbildning, praktisk erfarenhet samt avlagt prov för revisorsexamen. Vidare att de auktoriserade revisorerna över lag är yngre och detta återknyter till resonemanget att yngre har lagt ner mer tid på att tillämpa GC-standarden (Sundgren & Svanström, 2014). Dessutom är det vanligt att de auktoriserade revisorerna tillhör Big 4.

Tilläggsanalysen om modifierade GC-varningar indikerar att revisorerna med lägst andel uttryckliga GC-varningar inom byråtillhörighet och titel, har högst andel modifierade GC-varningar. Detta överensstämmer med Tagesson och Öhmans (2015) studie, och tyder på att benägenheten att utfärda en modifierad GC-varning ökar om benägenheten att utfärda en uttrycklig är låg, och vice versa. Vidare pekar det på att revisorerna inte undviker att utfärda en GC-varning bara för att den ena typen av varning inte utfärdas. I stället handlar det om hur revisorerna väljer att uttrycka sig gällande bolags fortlevnadsproblem.

Denna studie visar att revisorns byråtillhörighet, ålder och titel påverkar träffsäkerheten gällande GC-varningar, medan ingen sådan effekt påvisas gällande könstillhörighet. I enlighet med forskning som föreslår GC-varningar som en proxy för revisionskvalitet (Hardies et al., 2016; Chu et al., 2024) samt DeAngelos (1981) definition av revisionskvalitet, tyder resultatet således på att byråtillhörighet, ålder och titel har en inverkan på revisionskvalitet, medan könstillhörighet inte verkar ha någon sådan effekt.

5.2. Implikationer

I detta avsnitt diskuteras vilka implikationer som studien ger upphov till och hur parterna i figur 1 blir betjänta av de insikter som ges. Studien bidrar dels med kunskap om hur revisionskvaliteten avseende GC-varningar står sig idag, dels till hur individuella faktorer påverkar träffsäkerheten gällande GC-varningar. Resultatet pekar på att träffsäkerheten är fortsatt låg och att revisorerna därmed ofta begår typ II-fel. Detta ger de redovisningsberättigade intressenterna, som förlitar sig på bolagens redovisning, en insikt i att det inte finns några garantier att ett bolag är livskraftigt ett år till bara för att en GC-varning inte har utfärdats. Samtidigt talar detta för att insatser behöver genomföras, av såväl enskilda revisorer, revisionsbyråer, revisorsprofessionen som RI, i syfte att förbättra tillämpningen av GC och

således höja träffsäkerheten samt stärka revisionskvaliteten. Sådana insatser skulle exempelvis kunna vara utbildningsprogram eller implementering av team specialiserade på frågor som upplevs som särskilt svåra, exempelvis framtidsorienterad information som fortlevnadsbedömningar (Öhman & Rahnert, 2023). Detta skulle också kunna bidra till minskade förväntningsgap och stärka professionens anseende.

Vidare pekar resultatet på skillnader mellan större och mindre byråer, yngre och äldre revisorer samt auktoriserade och godkända revisorer. Analyserna tyder på att dessa skillnader beror på att revisorerna har genomgått olika utbildningar och formats på olika sätt, och att de kan stå inför olika intressekonflikter, legitimitetskrav och institutionella krafter. Att det tycks finnas skillnader mellan olika grupper av revisorer kan ses som en brist inom professionen, och därmed något som branschföreträdare bör ta till sig. För revisionsbyråerna kan resultatet ge incitament att erbjuda utbildningar, resurser och mentorskap till sina anställda. Detta kan bidra till att överbrygga skillnader i revisorernas kompetens, oavsett byråtillhörighet, ålder eller titel.

Vidare kan resultatet ge revisorer, och särskilt de i början av sina karriärer (ofta revisorsassistenter), en förvarning om att fortlevnadsbedömningar är en av de mest utmanande bedömningar en revisor kan ställas inför. För att ge sig själv bästa möjliga förutsättningar, kan de tidigt sätta sig in i standarderna för att vara väl förberedda när dessa ska tillämpas. Vidare kan denna studie bidra till en ökad medvetenhet kring de intressekonflikter, legitimitetskrav och institutionella krafter som kan påverka revisorernas ageranden. Denna medvetenhet kan hjälpa revisorerna att hantera de utmaningar som de kan ställas inför och bättre navigera bland dessa. I förlängningen kan detta leda till mer objektiva bedömningar och ökat förtroende bland kunder och övriga intressenter.

5.3. Studiens begränsningar och förslag till framtida forskning

En av studiens begränsningar var att den endast undersökte en ettårsperiod, vilket resulterade i ett begränsat antal undersökta fall för vissa kategorier. Det innebär att slumpmässiga variationer kan ha påverkat resultatet. Exempelvis upptäcktes en avvikelse för en av Big 4-byråerna gällande könsfördelningen jämfört med övriga byråer, samt att vissa grupper hade en fördelning på 100 % auktoriserade revisorer. En längre undersökningsperiod hade kunnat leda till mer robusta, tillförlitliga och generaliserbara resultat, med mindre slumpmässiga variationer. Vidare kan resultatet ha påverkats av ekonomiska effekter efter covid 19-pandemin, samt av det vid tidpunkten för studien, oroliga omvärldsläget och dess påverkan på ekonomin. Att studera en period över flera år skulle därmed kunna reducera eventuella effekter av olika omvärldsfaktorer.

Framtida forskning skulle även kunna studera andra faktorer och grupper, som skillnader mellan specifika byråer (Tagesson & Öhman, 2015), skillnader mellan olika länder med hänsyn till institutionella faktorer (Francis, 2023) samt andra titlar som exempelvis delägare och chefer etc. (Trotman et al., 2009; Gul et al., 2013). Detta skulle kunna möjliggöra en djupare förståelse för vilka samband som existerar och därigenom utveckla forskningen ytterligare.

Eftersom fortlevnadsbedömningar är av central betydelse och samtidigt en av de svåraste uppgifterna en revisor kan ställas inför (Tagesson & Öhman, 2015), är det betydelsefullt att fortsatt bedriva forskning för att utöka kunskapen på området. Det är även av vikt att i fortsättningen undersöka huruvida individuella faktorer påverkar olika yrkesrelaterade frågor, inte bara inom revisionsbranschen utan alla samhällsviktiga branscher.

Referenslista

Agana, J. A., Alon, A., & Zamore, S. (2023). Self-regulation versus government oversight: Audit fees research. *Journal of Accounting Literature*, 45(2), 340–363. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1108/JAL-12-2021-0017>

Agoglia, C. P., Hatfield, R. C., & Lambert, T. A. (2015). Audit team time reporting: An agency theory perspective. *Accounting, Organizations & Society*, 44, 1–14. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1016/j.aos.2015.03.005>

Alexeyeva, I., & Sundgren, S. (2021). Do going concern disclosures in the management report and audit report signal bankruptcy risk? Evidence from privately held firms. *International Journal of Auditing*, 26(2), 171–192. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1111/ijau.12257>

Anandarajan, A., Kleinman, G., & Palmon, D. (2008). Novice and expert judgment in the presence of going concern uncertainty: The influence of heuristic biases and other relevant factors. *Managerial Auditing Journal*, 23(4), 345–366. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1108/02686900810864309>

Arnold, V., Collier, P. A., Leech, S. A., & Sutton, S. G. (2001). The impact of political pressure on novice decision makers: Are auditors qualified to make going concern judgements? *Critical Perspectives on Accounting*, 12(3), 323–338. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1006/cpac.2000.0442>

Baker, C. R., Bédard, J., & Hauret, C. P. (2014). The regulation of statutory auditing: An institutional theory approach. *Managerial Auditing Journal*, 29(5), 371–394. <https://doi.org/10.1108/MAJ-09-2013-0931>

Ball, R. (2009). Market and political/regulatory perspectives on the recent accounting scandals. *Journal of Accounting Research*, 47(2), 277–323. <https://doi.org/10.1111/j.1475-679x.2009.00325.x>

Berglund, N. R., Eshleman, J. D., & Guo, P. (2018). Auditor size and going concern reporting. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 37(2), 1–25. <https://doi.org/10.2308/ajpt-51786>

Bonner, S., Palmrose, Z., & Young, S. (1998). Fraud type and auditor litigation: An analysis of SEC accounting and auditing enforcement releases. *The Accounting Review*, 73(4), 503–532. <https://msbfile03.usc.edu/digitalmeasures/sbonner/intellcont/bonnerpalmroseyoung1998-1.pdf>

Bourveau, T., Chen, J. V., Elfers, F., & Pierk, J. (2023). Public peers, accounting comparability, and value relevance of private firms' financial reporting. *Review of Accounting Studies*, 28(4), 2642–2676. <https://doi.org/10.1007/s11142-022-09707-y>

Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. London: SAGE Publications Ltd.

Bryman, A., & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (3 uppl.). Stockholm: Liber.

- Byrnes, J. P., Miller, D. C., & Schafer, W. D. (1999). Gender differences in risk taking: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 125(3), 367–383. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.3.367>
- Cahan, S. F., & Sun, J. (2014). The effect of audit experience on audit fees and audit quality. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 30(1), 78–100. <https://doi.org/10.1177/0148558x14544503>
- Carcello, J. V., Hermanson, D. R., & Huss, H. F. (2000). Going-concern opinions: The effects of partner compensation plans and client size. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 19(1), 67–77. <https://doi.org/10.2308/aud.2000.19.1.67>
- Carcello, J. V., Vanstraelen, A., & Willenborg, M. (2009). Rules rather than discretion in audit standards: Going-concern opinions in Belgium. *The Accounting Review*, 84(5), 1395–1428. <https://www.jstor.org/stable/27784227>
- Catasús, B., & Gröjer, J.-E. (2005). Revisorn kommer till bolagsstämman – men var är revisionen? I S.-E. Johansson, E. Häckner, & E. Wallerstedt (Red.), *Uppdrag revision: Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?* (s. 103–121). Stockholm: SNS Förlag.
- Charness, G., & Gneezy, U. (2012). Strong evidence for gender differences in risk taking. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 83(1), 50–58. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2011.06.007>
- Chen, H., Hua, S., Liu, Z., & Zhang, M. (2019). Audit fees, perceived audit risk, and the financial crisis of 2008. *Asian Review of Accounting*, 27(1), 97–111. <https://doi.org/10.1108/ara-01-2017-0007>
- Chu, L., Fogel-Yaari, H., & Zhang, P. (2024). The estimated propensity to issue going concern audit reports and audit quality. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 39(2), 589–613. <https://doi.org/10.1177/0148558X221079011>
- Chung, J., & Monroe, G. S. (2001). A research note on the effects of gender and task complexity on an audit judgment. *Behavioral Research in Accounting*, 13, 111. <https://doi.org/10.2308/bria.2001.13.1.111>
- Chung, H., Sonu, C. H., Zang, Y., & Choi, J. (2019). Opinion shopping to avoid a going concern audit opinion and subsequent audit quality. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 38(2), 101–123. <https://doi.org/10.2308/ajpt-52154>
- Coate, C. J., & Loeb, M. P. (1997). Audit pricing, auditor changes, and the winner's curse. *The British Accounting Review*, 29(4), 315–334. <https://doi.org/10.1006/bare.1997.0054>
- Collin, S. Y., Jonnergård, K., Qvick, P., Silfverberg, B., & Zabit, S. (2007). Gendered career rein: A gender analysis of the certification process of auditors in Sweden. *International Journal of Auditing*, 11(1), 17–39. <https://doi.org/10.1111/j.1099-1123.2007.00354.x>

Creditsafe. (2024). *Konkurserna slår nytt rekord! Över 8 200 konkurser under 2023 - ökning med 31 procent*. Hämtad 10 juli 2024 från <https://www.mynewsdesk.com/se/creditsafe/pressreleases/konkurserna-slaar-nytt-rekord-oever-8-200-foeretag-i-konkurs-under-2023-oekar-med-31-procent-3295066>

Creditsafe. (i.d.). *Mynewsdesk*. Hämtad 25 februari 2024 från https://www.mynewsdesk.com/se/creditsafe/latest_media/tag/konkurslistor-excel

Cron, W. L., Dubinsky, A. J., & Michaels, R. E. (1988). The influence of career stages on components of salesperson motivation. *The Journal of Marketing*, 52(1), 78–92. <https://doi.org/10.2307/1251687>

Davis, L. R., Soo, B. S., & Trompeter, G. M. (2009). Auditor tenure and the ability to meet or beat earnings forecasts. *Contemporary Accounting Research*, 26(2), 517–548. <https://doi.org/10.1506/car.26.2.8>

DeAngelo, L. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting & Economics*, 3(3), 183–199. [https://doi.org/10.1016/0165-4101\(81\)90002-1](https://doi.org/10.1016/0165-4101(81)90002-1)

Deegan, C., & Unerman, J. (2011). *Financial accounting theory* (2 uppl.). Maidenhead: McGraw-Hill Education.

Dillard, J. F., Rigsby, J. T., & Goodman, C. (2004). The making and remaking of organization context: Duality and the institutionalization process. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 17(4), 506–542. <https://doi.org/10.1108/09513570410554542>

DiMaggio, P. J., & Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147–160. <https://www.jstor.org/stable/2095101>

Drefeldt, C., & Törning, E. (2021). *Finansiell rapportering enligt K3*. Lund: Studentlitteratur AB.

Europeiska kommissionen. (2003). *Commission recommendation concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (2003/361/EC)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003H0361>

FAR. (i.d.). *Vad gör en revisor?* Hämtad 27 mars 2024 från <https://www.far.se/kunskap/branschens-yrkesroller/vad-gor-en-revisor/>

Francis, J. R. (2004). What do we know about audit quality? *The British Accounting Review*, 36(4), 345–368. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2004.09.003>

Francis, J. R. (2023). Going big, going small: A perspective on strategies for researching audit quality. *The British Accounting Review*, 55(2), 101167. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2022.101167>

Francis, J., Maydew, E., & Sparks, H. (1999). The role of Big 6 auditors in the credible reporting of accruals. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 18(2), 17–34. <https://doi.org/10.2308/aud.1999.18.2.17>

- Francis, J. R., & Yu, M. D. (2009). Big 4 office size and audit quality. *The Accounting Review*, 84(5), 1521–1552. <https://doi.org/10.2308/accr.2009.84.5.1521>
- Garcia-Blandón, J., Argilés-Bosch, J. M., & Ravenda, D. (2019). Is there a gender effect on the quality of audit services? *Journal of Business Research*, 96, 238–249. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1016/j.jbusres.2018.11.024>
- Geiger, M., & Raghunandan, K. (2002). Auditor tenure and audit reporting failures. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 21(1), 67–78. <https://doi.org/10.2308/aud.2002.21.1.67>
- Geiger, M. A., Raghunandan, K., & Rama, D. V. (2005). Recent changes in the association between bankruptcies and prior audit opinions. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 24(1), 21–35. <https://doi.org/10.2308/aud.2005.24.1.21>
- Geiger, M. A., & Rama, D. V. (2006). Audit firm size and going-concern reporting accuracy. *Accounting Horizons*, 20(1), 1–17. <https://doi.org/10.2308/acch.2006.20.1.1>
- Gul, F. A., Donghui, W., & Zhifeng, Y. (2013). Do individual auditors affect audit quality? Evidence from archival data. *Accounting Review*, 88(6), 1993–2023. <https://doi.org/10.2308/accr-50536>
- Guo, Y., Delaney, D., & Ahmed, A. (2020). Is an auditor's propensity to issue going concern opinions a valid measure of audit quality? *Australian Accounting Review*, 30(2), 144–153. <https://doi.org/10.1111/auar.12300>
- Hardies, K., Breesch, D., & Branson, J. (2016). Do (Fe)Male auditors impair audit quality? Evidence from going-concern opinions. *European Accounting Review*, 25(1), 7–34. <https://doi.org/10.1080/09638180.2014.921445>
- Harris, J., & Bromiley, P. (2007). Incentives to cheat: The influence of executive compensation and firm performance on financial misrepresentation. *Organization Science*, 18(3), 350–367. <https://doi.org/10.1287/orsc.1060.0241>
- Hazgui, M., Triantafillou, P., & Christensen, S. E. (2022). On the legitimacy and apoliticality of public sector performance audit: Exploratory evidence from Canada and Denmark. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 35(6), 1375–1401. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-04-2020-4508>
- Hellman, N., Tagesson, T., Öhman, P., & Grönlund, A. (2019). *Principbaserad redovisning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Holm, C., & Zaman, M. (2012). Regulating audit quality: Restoring trust and legitimacy. *Accounting Forum*, 36(1), 51–61. <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2011.11.004>
- Hossain, S., Chapple, L., Monroe, G. S., & Smith, T. (2018). Does auditor gender affect issuing going-concern decisions for financially distressed clients? *Accounting & Finance*, 58(4), 1027–1061. <https://doi.org/10.1111/acfi.12242>

IAASB. (2016). *International Standard on Auditing 570 (Revised): Going Concern*. International Federation of Accountants (IFAC). [https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/ISA-570-\(Revised\).pdf](https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/ISA-570-(Revised).pdf)

IAASB. (2016). *International Standard on Auditing 700 (Revised): Going Concern*. International Federation of Accountants (IFAC). https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/ISA-700-Revised_8.pdf

Ittonen, K., Vähämaa, E., & Vähämaa, S. (2013). Female auditors and accruals quality. *Accounting Horizons*, 27(2), 205–228. <https://doi.org/10.2308/acch-50400>

Johansson, P. (2023). Tillsynen av den svenska revisionsbranschen. I K. Rahnert & P. Öhman (Red.), *Revision, i går, i dag, i morgon* (s. 402–432). Stockholm: Ekerlids Förlag.

Johansson, S.-E. (2005). Varför har vi revisorer och vad ska de uträtta? I S.-E. Johansson, E. Häckner, & E. Wallerstedt (Red.), *Uppdrag revision. Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?* (s. 9–23). Stockholm: SNS Förlag.

Johnson, V. E., Khurana, I. K., & Reynolds, J. K. (2002). Audit-firm tenure and the quality of financial reports. *Contemporary Accounting Research*, 19(4), 637–660. <https://doi.org/10.1506/LLTH-JXQV-8CEW-8MXD>

Jonnergård, K., & Nilsson, O. (2023). Revisorns roll i det svenska bolagsstyrningssystemet. I K. Rahnert & P. Öhman (Red.), *Revision, i går, i dag, i morgon* (s. 296–326). Stockholm: Ekerlids Förlag.

Jönsson, S. (2005). Revisorsrollens nedgång – och fall? I S.-E. Johansson, E. Häckner, & E. Wallerstedt (Red.), *Uppdrag revision. Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?* (s. 147–171). Stockholm: SNS Förlag.

Kadous, K., Kennedy, S. J., & Peecher, M. E. (2003). The effect of quality assessment and directional goal commitment on auditor's acceptance of client-preferred accounting methods. *The Accounting Review*, 78(3), 759–778. <https://www.jstor.org/stable/3203224>

Kao, J. L., Li, Y., & Zhang, W. (2013). Did SOX influence the association between fee dependence and auditors' propensity to issue going-concern opinions? *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33(2), 165–185. <https://doi.org/10.2308/ajpt-50672>

Kaplan, S. E., & Williams, D. D. (2012). The changing relationship between audit firm size and going concern reporting. *Accounting, Organizations & Society*, 37(5), 322–341. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2012.05.002>

Khalil, F., & Lawarrée, J. (1995). Collusive auditors. *The American Economic Review*, 85(2), 442–446. <https://www.jstor.org/stable/2117963>

Knechel, W. R., & Vanstraelen, A. (2007). The relationship between auditor tenure and audit quality implied by going concern opinions. *Auditing*, 26(1), 113–131. <https://doi.org/10.2308/aud.2007.26.1.113>

- Krantz, M. (2024). Historiskt många konkurser 2023. *Företagarna*. Hämtad 14 juli 2024 från <https://www.foretagarna.se/nyheter/riks/2024/januari/historiskt-manga-konkurser-2023/>
- Lai, K. (2009). Audit opinion and disclosure of audit fees. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 24(1), 91–114. <https://doi.org/10.1177/0148558x0902400106>
- Lennox, C. S., Schmidt, J. J., & Thompson, A. M. (2023). Why are expanded audit reports not informative to investors? Evidence from the United Kingdom. *Review of Accounting Studies*, 28(2), 497–532. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09650-4>
- Libby, R., & Frederick, D. M. (1990). Experience and the ability to explain audit findings. *Journal of Accounting Research*, 28(2), 348–367. <https://doi.org/10.2307/2491154>
- Maijor, S., & Vanstraelen, A. (2006). Earnings management within Europe: The effects of member state audit environment, audit firm quality and international capital markets. *Accounting & Business Research*, 36(1), 33–52. <https://doi.org/10.1080/00014788.2006.9730005>
- Martens, D., Bruynseels, L., Baesens, B., Willekens, M., & Vanthienen, J. (2008). Predicting going concern opinion with data mining. *Decision Support Systems*, 45(4), 765–777. <https://doi.org/10.1016/j.dss.2008.01.003>
- Medlingsinstitutet. (2023). *Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2023*. <https://www.mi.se/app/uploads/lonesskillnaden-2023.pdf>
- Miller, T. (1992). Do we need to consider the individual auditor when discussing auditor independence? *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 5(2), 74–84. <https://doi.org/10.1108/09513579210011871>
- Mnif Sellami, Y., & Cherif, I. (2020). Female audit committee directorship and audit fees. *Managerial Auditing Journal*, 35(3), 398–428. <https://doi.org/10.1108/MAJ-12-2018-2121>
- Moeckel, C. (1990). The effect of experience on auditors' memory errors. *Journal of Accounting Research*, 28(2), 368–387. <https://doi.org/10.2307/2491155>
- Myers, J. N., Myers, L. A., & Omer, T. C. (2003). Exploring the term of the auditor-client relationship and the quality of earnings: A case for mandatory auditor rotation? *The Accounting Review*, 78(3), 779–799. <https://www.jstor.org/stable/3203225>
- Myers, L. A., Schmidt, J., & Wilkins, M. (2014). An investigation of recent changes in going concern reporting decisions among Big N and non-Big N auditors. *Review of Quantitative Finance & Accounting*, 43(1), 155–172. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1007/s11156-013-0368-6>
- Nasution, D., & Jonnergård, K. (2017). Do auditor and CFO gender matter to earnings quality? Evidence from Sweden. *Gender in Management: An International Journal*, 32(5), 330–351. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1108/GM-06-2016-0125>

- Niskanen, J., Karjalainen, J., Niskanen, M., & Karjalainen, J. (2011). Auditor gender and corporate earnings management behavior in private Finnish firms. *Managerial Auditing Journal*, 26(9), 778–793. <https://doi.org/10.1108/02686901111171448>
- Owhoso, V., & Weickgenannt, A. (2009). Auditors' self-perceived abilities in conducting domain audits. *Critical Perspectives on Accounting*, 20(1), 3–21. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2007.04.005>
- Palmrose, Z.-V. (1988). 1987 competitive manuscript co-winner: An analysis of auditor litigation and audit service quality. *The Accounting Review*, 63(1), 55–73. <https://www.jstor.org/stable/247679>
- Rahnert, K., & Olsson, S. (2023). Utvecklingen av god sed för revisorer. I K. Rahnert & P. Öhman (Red.), *Revision, i går, i dag, i morgon* (s. 126–153). Stockholm: Ekerlids Förlag.
- Rajgopal, S., Srinivasan, S., & Zheng, X. (2021). Measuring audit quality. *Review of Accounting Studies*, 26(2), 559–619. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1007/s11142-020-09570-9>
- Ramsay, R. J. (1994). Senior/manager differences in audit workpaper review performance. *Journal of Accounting Research*, 32(1), 127–135. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.2307/2491391>
- Reichelt, K. J., & Wang, D. (2010). National and office-specific measures of auditor industry expertise and effects on audit quality. *Journal of Accounting Research*, 48(3), 647–686. <https://www.jstor.org/stable/40784868>
- Retriever Business. (i.d.). *Företag*. Hämtad 25 februari 2024 från <https://app-retriever-info-com.proxybib.miun.se/services/businessinfo/search/>
- Revisorsinspektionen. (2024). *Månadsstatistik: 2024-03-06*. Hämtad 24 mars 2024 från <https://www.revisorsinspektionen.se/publikationer/manadsstatistik/2024/statistik202422/>
- Rhodes, S. R. (1983). Age-related differences in work attitudes and behavior: A review and conceptual analysis. *Psychological Bulletin*, 93(2), 328–367. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.93.2.328>
- Rosenbaum, J. (1984). *Career mobility in a corporate hierarchy*. New York: Academic Press.
- Ruiz-Barbadillo, E., Aguilar, N. G., De Fuentes Barberá, C., & Benau, M. a. G. (2004). Audit quality and the going-concern decision-making process: Spanish evidence. *European Accounting Review*, 13(4), 597–620. <https://doi.org/10.1080/0963818042000216820>
- Sanoran, K. (2018). Auditors' going concern reporting accuracy during and after the global financial crisis. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 14(2), 164–178. <https://doi.org/10.1016/j.jcae.2018.05.005>
- Schubert, R. (2006). Analyzing and managing risks: On the importance of gender differences in risk attitudes. *Managerial Finance*, 32(9), 706–715. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1108/03074350610681925>

SFS 1995:1554. *Årsredovisningslag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arsredovisningslag-19951554_sfs-1995-1554/

SFS 2005:551. *Aktiebolagslag*. <http://rkrattsbaser.gov.se/sfsr?bet=2005:551>

Simnett, R. (1996). The effect of information selection, information processing and task complexity on predict we accuracy of auditors. *Accounting, Organizations & Society*, 21(7/8), 699–719. [https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1016/0361-3682\(96\)00006-2](https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1016/0361-3682(96)00006-2)

Skinner, D. J., & Srinivasan, S. (2012). Audit quality and auditor reputation: Evidence from Japan. *Accounting Review*, 87(5), 1737–1765. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.2308/accr-50198>

Sormunen, N., Jeppesen, K. K., Sundgren, S., & Svanström, T. (2013). Harmonisation of audit practice: Empirical evidence from going-concern reporting in the Nordic countries. *International Journal of Auditing*, 17(3), 308–326. <https://doi.org/10.1111/ijau.12007>

SOU 2008:32. *Avskaffande av revisionsplikten för små företag*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2008/04/sou-200832/>

Suchman, M. C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), 571–610. <https://www.jstor.org/stable/258788>

Sundgren, S., & Svanström, T. (2013). Audit office size, audit quality and audit pricing: Evidence from small- and medium-sized enterprises. *Accounting & Business Research*, 43(1), 31–55. <https://doi.org/10.1080/00014788.2012.691710>

Sundgren, S., & Svanström, T. (2014). Auditor-in-charge characteristics and going-concern reporting. *Contemporary Accounting Research*, 31(2), 531–550. <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12035>

Svanberg, J., & Öhman, P. (2014). Lost revenues associated with going concern modified opinions in the Swedish audit market. *Journal of Applied Accounting Research*, 15(2), 197–214. <https://doi.org/10.1108/jaar-11-2012-0077>

Sveriges Riksbank. (2024). *Sök räntor och valutakurser*. Hämtad 10 juli från <https://www.riksbank.se/sv/statistik/rantor-och-valutakurser/sok-rantor-och-valutakurser/?s=g130-SEKEURPMI&a=D&from=2024-07-10&to=2024-07-10&fs=3#result-section>

Tagesson, T., & Öhman, P. (2015). To be or not to be – auditors’ ability to signal going concern problems. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 11(2), 175–192. <https://doi.org/10.1108/jaoc-04-2013-0034>

Tan, H. (2001). Methodological issues in measuring knowledge effects. *International Journal of Auditing*, 5(3), 215–224. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.1111/1099-1123.00337>

Tan, H.-T., & Libby, R. (1997). Tacit managerial versus technical knowledge as determinants of audit expertise in the field. *Journal of Accounting Research*, 35(1), 97–113. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.2307/2491469>

Trotman, K. T., Wright, A. M., & Wright, S. (2009). An examination of the effects of auditor rank on pre-negotiation judgments. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 28(1), 191–203. <https://doi-org.proxybib.miun.se/10.2308/aud.2009.28.1.191>

Umar, A., & Anandarajan, A. (2004). Dimensions of pressures faced by auditors and its impact on auditors' independence: A comparative study of the USA and Australia. *Managerial Auditing Journal*, 19(1), 99–116.

Vanstraelen, A. (1999). The auditor's going concern opinion decision: A pilot study. *International Journal of Auditing*, 3(1), 41–57. <https://doi.org/10.1111/1099-1123.00048>

Wallerstedt, E., & Öhman, P. (2012). *Kvinnornas intåg i revisionsbranschen*. CERs Rapportserie, Nr. 2012:1. Sundsvall: Mittuniversitetet.

World Economic Forum. (2023). *Global gender gap report 2023*. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2023/>

Öhman, P. (2005). Är det viktigare för revisorerna att göra saker rätt än att göra rätt saker? I S.-E. Johansson, E. Häckner, & E. Wallerstedt (Red.), *Uppdrag revision. Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?* (s. 61–79). Stockholm: SNS Förlag.

Öhman, P. (2023a). Hur jämställd är revisionsbranschen? I K. Rahnert & P. Öhman (Red.), *Revision, i går, i dag, i morgon* (s. 265–293). Stockholm: Ekerlids Förlag.

Öhman, P. (2023b). Den svenska revisorsprofessionens framväxt och fortsatta utveckling. I K. Rahnert & P. Öhman (Red.), *Revision, i går, i dag, i morgon* (s. 25–63). Stockholm: Ekerlids Förlag.

Öhman, P., & Rahnert, K. (2023). Inledning och utgångspunkter. I K. Rahnert & P. Öhman (Red.), *Revision, i går, i dag, i morgon* (s. 14–24). Stockholm: Ekerlids Förlag.

Öhman, P., Svanberg, J., & Jansson, A.-M. (2023). Revisorerers lojaliteter och revisionsbranschens marknadskoncentration. I K. Rahnert & P. Öhman (Red.), *Revision, i går, i dag, i morgon* (s. 327–351). Stockholm: Ekerlids Förlag.

Öhman, P., & Wallerstedt, E. (2012). Audit regulation and the development of the auditing profession: The case of Sweden. *Accounting History*, 17(2), 241–257. <https://doi.org/10.1177/1032373211434723>